500.-
duplum
525/XIII.

A NYIREGYHÁZI ÁG. HITV. EVANG.

FŐGYMNASIUM

XXVII-dik

ÉRTESITŐJE

AZ 1890—91-dik ISKOLAI ÉVRŐL.

Nyíregyházai Állami Levéltár
A NÉPKÖNYVTÁRI ÁLLAMI ÉPÜNTTÓL
NEM ADHATÓ ELI

KÖZLI:
MARTINYI JÓZSEF
IGAZGATÓ.

NYIREGYHÁZA,
NYOMATOTT JÓBA ELEK KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1891.

A NYIREGYHÁZI ÁG. HITV. EVANG.

FŐGYMNASIUM

XXVII-dik

ÉRTESITŐJE

AZ 1890—91-dik ISKOLAI ÉVRŐL.

Nyíregyházai Állami Levéltár

KÖZLI:
MARTINYI JÓZSEF
IGAZGATÓ.

NYIREGYHÁZA,
NYOMATOTT JÓBA ELEK KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1891.

I.

Számolási röviditések és műveletek korlátolt pontossággal.

A számolási röviditések és műveletek korlátolt pontossággal csak kis részét teszik az arithmetikának, de azoknak megértése feltételezi a számrendszer tulajdonságainak és az egyes számműveletek sajátságainak pontos ismeretét, tehát sok nehézséget rejt magában, úgy hogy sok esetben az ezen műveletek által nyujtott előnyök a fellépő nehézségekkel nincsenek arányban.

Az eljárást, melyet ezen számolásnál követünk, szabályokba foglalni és betanulva gépiesen alkalmazni nem lehet, mert így a számtan tanitásának mellékczélját — a gondolkozás fejlesztését — nem érjük el; de meg az emlékezetben sem bízhatunk meg, ha az nem támaszkodik a dolog megértésére.

Mivel az alsó osztályok tanulóinak gondolkozása még fejletlen, nem is érhetjük el azt, hogy a tanuló az eljárást szabatosan értelmezni és indokolni tudja; de meg kellett győződnie példákban és eddigi ismereteinek alapján az eljárás helyességéről, ezen meggyőződésének pedig meg kellett erősödnie elméjében. Az eljárás helyessége mellett tudomást kellett szereznie még annak czélszerüségéről is, vagyis arról, hogy midőn a rendes eljárástól eltér, nyer — ha egyebet nem — időt.

Lássuk tehát a használatos röviditések előnyeit és esetleges hátrányait!

* * *

A számolási röviditések csak a szorzás és osztás műveletére terjednek ki és csaknem valamennyi úgynevezett fogáson alapszik, mert hogy például a 25-öt $^{100}/_{4}$-nek tekint-

jük és ezen törttel végezzük a műveletet, azt az eljárás egyszerüsége utólag megmagyarázza, de előre semmi sem figyelmeztet reá.

A röviditések ama osztályában, hol a szorzót vagy osztót oly törtnek tekintjük, melynek számlálója vagy nevezője 10-nek valamely hatványa, és azzal számolunk, egy művelet helyett kettőt, még pedig ellentétest, végezünk.

Ez osztályba tartoznak a következő esetek:

$84 \times 5 = 84 \times {}^{10}/_{2} = 420$

$84 \times 25 = 84 \times {}^{100}/_{4} = 2100$

$84 \times 125 = 84 \times {}^{1000}/_{8} = 10500$

$246 : 5 = 246 : {}^{10}/_{2} = 246 \times {}^{2}/_{10} = 49{\cdot}2$

$246 : 25 = 246 : {}^{100}/_{4} = 246 \times {}^{4}/_{100} = 9{\cdot}84$

$246 : 125 = 246 : {}^{1000}/_{8} = 246 \times {}^{8}/_{1000} = 1{\cdot}968$

A rövidités ezen faját a fejbeli számolásnál lehet gyakorolni.

A számolási röviditések egy másik csoportját képezik azon esetek, midőn a szorzót különbségnek tekintjük és a mennyiségtan distributio elvét alkalmazzuk.

Midőn a szorzó csupa kilenczesből áll, vagyis egynek hiján 10-nek valamely hatványa, akkor különös előnynyel használható ezen rövidités, mert a szorzandó és a 10 illető hatványának szorzatát az adott szorzandó felé írva, a kivonást könnyen végezhetjük. P. o.:

```
49735000 —  . . .  (49735 × 1000)
   49735 × 999  .  (999 = 1000 — 1)
--------
49685265
```

A megsokszorositott szorzandót czélszerü az adott szám fölé írni, mert a kivonást különben oly rendben kell végeznünk, melyben azt meg nem szoktuk.

Ha a szorzó csupa kilenczesből áll, a legmagasabb rendüt kivéve, akkor hasonlóképen járhatunk el. P. o.:

```
326800 —  . . . .  (817 × 400)
   817 × 399  . .  (399 = 400—1)
------
325983
```

Ha a szorzótársak egyike vagy épen mindkettő tizedes tört, akkor a megszorzott szám helyértékének megállapitása

oly nehézséget okoz, hogy e miatt czélszerübb a rendes szorzást használni.

Illusoriussá teszi a most emlitett két szabály értékét azon körülmény, hogy az életadta számitási feladatoknál ily számok alig fordulnak elő.

Ha több egység hiányzik a szorzóban, hogy az 10-nek valamely hatványa legyen, akkor előbb leírjuk a szorzandónak és 10-nek illető hatványából álló szorzatot, az alá pedig a szorzandóból és a hiányzó egyesekből képezett szorzatot és a két számot egymásból kivonjuk. P. o.:

```
   5128 × 994  . .  (994 = 1000—6)
-------
5128000 —  . . . .  (5128 × 1000)
  30768    . . . .  (5128 × 6)
-------
5097232
```

A számolási röviditések azon szabálya: „ha a kétjegyü szorzó két tényezőre bontható, akkor a szorzandót az egyikkel szorozva a kapott szorzatot a másik tényezővel szorozzuk“ kevés előnyt nyujt, mert az időnyereség, melyet az által kapunk, hogy a részletszorzatok összegezését nem kell végeznünk, rámegy arra, mig a tanuló kitalálja, mely tényezőkre bontható a szorzó. Ha például 426-ot kell 28-al szoroznunk, akkor a 426-ot előbb 4-szer vesszük, az eredményt pedig szorozzuk 7-tel.

```
426 × 28 = 426 × 4 × 7
           1704 × 7
           -------
           11928
```

Azonkivül, hogy időben nem nyerünk, ezen szabálynak még azon hátránya is van, hogy nem általános érvényü, mert nem minden kétjegyü számot lehet tényezőkre felbontani, a próbálgatás pedig mindig időt igényel.

Hasonlóképen kevés, vagy épen semmi időt nem nyújt azon szabály, mely szerint, ha a szorzó egyik számjegye a másiknak többszöröse, akkor nem a nagyobb számjegygyel szorzunk, hanem a kisebbnek megfelelő részletszorzatot azon számmal, a mely megmondja, hogy a kisebbik számjegy hányszor foglaltatik a nagyobban. Igy az előbbi példában nem szorzunk 8-czal, hanem a kettőnek megfelelő részletszorzatot

4-gyel, mert 8 a 2-nek négyszerese, és egy számjegygyel jobbra írjuk.

$$\begin{array}{r} 426 \times 28 \\ \hline 852 \;\ldots\; \times 4 \\ 3408 \\ \hline 11928 \end{array}$$

Előny, hogy kisebb számjegygyel szorzunk, de ha az első számjegygyel való szorzásban hibát követtünk el, úgy az a hiba ezen eljárás mellett csak fokozódhatik. (Ha a rendes módon jártunk el, akkor utólag ellenőrzésként használhatjuk.) A mathematikai gondolkozás egyik elve, hogy a keresett mennyiségeket az adottakból közvetlenül számitjuk ki; ezen elvet megingatni vagy ezen elv elsajátitásának utját állani nem czélszerü.

Midőn a szorzó 1-gyel kezdődik, vagy azzal végződik, a szorzást mindig ezen jegygyel kezdjük, a szorzandót tekintve az 1-gyel való részletszorzatnak, a többi számjegygyel való szorzatokat megfelelőleg aláirjuk. Hogy itt időt meg helyet nyerünk az világos.

$$\begin{array}{r} 5749 \times 156 \\ 28745 \\ 34494 \\ \hline 8968{\cdot}44 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 8732 \times 481 \\ 69856 \\ 34928 \\ \hline 420009{\cdot}2 \end{array}$$

Hogy az egyes számsorok aláirásánál zavar ne állhasson elő, szükséges, hogy azon tény, mely szerint kisebb rendü számjegygyel szorozva kisebb rendüt nyerünk és megforditva, továbbá, hogy a kisebb rendü jegy a magasabb rendütől jobbra áll, a tanulóban biztos tudattá váljék.

Ha a szorzó valamennyi számjegye 1, akkor az eredményt a részletszorzatok leirása nélkül képezhetjük, midőn a szorzandónak egymás mellett álló jegyeit csoportokba foglaljuk és ezen csoportok számjegyeit összeadjuk. Egy-egy csoportban annyi jegy van, mint a mennyi 1 a szorzóban. Mert, ha a rendes uton, illetve az előbbi szabály felhasználásával képezzük az eredményt, meggyőződhetünk, hogy azon jegyek, melyek a szorzandóban egymás mellett állottak, egymás alá kerülnek, mint összeadandók Az 1 ugyanis nem módositja a szorzandó

számjegyeit; ha pedig magasabb rendü, akkor minden számjegynek helyértékét emeli P. o.

$$\begin{array}{r} 45731 \times 11 \\ 45731 \\ \hline 503041 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 45731 \times 11 \\ \hline 503041 \end{array}$$

Az eljárást mintegy szemlélhetővé is tehetjük, ha kezdetben az egymáshoz adandó jegyeket ívekkel foglaljuk össze:

$$\begin{array}{r} 45731 \times 11 \\ \hline 503041 \end{array}$$

A 111-gyel való szorzásra alkalmazva:

$$\begin{array}{r} 45731 \times 111 \\ \hline 5076141 \end{array}$$

A számolási röviditések most felsorolt esetei nyujtanak időnyereséget (kettő kivételével), de csak is akkor, ha annyira elsajátitottuk, hogy a feladat megpillantásánál mintegy önkénytelenül eszünkbe jut a szabály, a mely szerint az eredményt rövidebben elérhetjük. Hogy az eljárás mintegy mechanikussá váljék, ahhoz igen sok gyakorlás szükséges, de ennek a szabályok sokasága állja utját. Azért, de meg e sorok elején elmondottak miatt is, elégséges, ha a számolási röviditések közül azokat választjuk ki, a melyek leggyakrabban előfordulnak, vagy legtöbb előnyt nyujtanak. Ezek a következők: Ha a szorzó egyik végső számjegye 1; ha a szorzó 11; ha csupa 9; az 5, 25, 125-tel való szorzás és osztás.

* * *

A korlátolt pontosságu műveleteknél ép úgy, mint a számolási röviditéseknél főczélunk, hogy az eredményt a lehető legrövidebb idő alatt érjük el. De mig ezeknél az eredmény pontossága elengedhetetlen föltétel, addig azoknál arról le kell mondanunk, mert a gyakorlati élet kivánalmai azt feleslegessé teszik, vagy mert a műveletekben előforduló számsorok végtelensége azt lehetetlenné teszi. De az utóbbi esetben is kivánatos, hogy az eredmény a valódit lehető legjobban megközelitse. Hogy itt is a rendes eljárástól el kell térnünk, az világos, miután különben oly rendü számjegyek kerülnének az eredménybe, a melyeket már nem akarunk.

Ha p. o. egy 4 tizedes jegyü számot egy másikkal szorzunk, a melyben 2 tizedes jegy van, akkor a szorzatban 6 tizedes jegy lesz. Ha megelégszem 3 tizedessel az eredményben, akkor bizonyára a közönséges szorzástól eltérő módon kell eljárnom, hogy 3 és ne több tizedes jegyet nyerjek.

A müveleteknél korlátolt pontossággal tehát azon törekvés nyilvánul, hogy felesleges munkát ne végezzünk, midőn a valódi eredményt megközeliteni akarjuk. Azt elérjük két — bővebb indokolást nem igénylő — tétel szigoru alkalmazása által, a mely következőképen formulázható:

1. Csak azon számjegyekkel hajtjuk végre a müveleteket, melyek az eredményben megkivánt jegyekre közvetlen befolyással birnak.

2. Arra törekszünk, hogy az el nem kerülhető hiba a lehetőleg legkisebb legyen

Látni fogjuk e két elv alkalmazását az egyes müveleteknél, de addig is szóljunk az utóbbiról általában, a menynyiben ez az u. n. javitáshoz vezet.

Ha 3·4563 tizedes törtben csak két tizedes jegyet tartok meg, a 3-at és 4-et elhagyom és 3·45-öt írok, akkor hibát követtem el, a mely pontosan $^{63}/_{10000}$ vagy miután a $^{3}/_{10000}$ a $^{60}/_{10000} = {}^{6}/_{1000}$-hez képest csekély, mondhatom, hogy az elkövetett hiba $^{6}/_{1000}$. Hibát követek el akkor is, ha a kérdéses tört helyett 3·46-ot veszek, csakhogy az utóbbi esetben elkövetett hiba $^{4}/_{1000}$, tehát kisebb, mint az előbbi. A két hiba ellenkező jelü (irányu), mert egy esetben $^{6}/_{1000}$ részszel kevesebbet, a másik esetben $^{4}/_{1000}$ részszel többet veszek; egyuttal az is világos, hogy az utóbbi eljárás a kimondott második tétel értelmében közelebb visz a czélhoz. A $^{6}/_{1000}$ rész helyett $^{1}/_{100}$ részt vettünk, ez a javitás.

A 6, 7, 8, 9 számjegyek helyett tehát a második tétel értelmében mindig egygyel magasabb rendü egységet veszünk javitásul, az 1, 2, 3, 4 számjegyeket pedig egyszerüen elhagyjuk. Az 5 számjegyet ép oly joggal elhagyhatjuk, mint a hogy helyette javitást veszünk, mert az elkövetett hiba mindkét esetben egyenlő; csakhogy az 5 számjegy után való javitás jogát a használat szentesitette, mert a legtöbb esetben az 5-tel együtt más kisebb rendü számjegyek is elmaradnak.

Két jegyü szám után való javitásról beszélni tehát felesleges, mert annak tizesei az első tétel értelmében az eredményben megkivánt utolsó számjegyre még közvetlen befolyással birnak és igy nem a javitás kedvéért, hanem a műveletek szelleme értelmében számitásba veendők; csak az elhagyott egyesek után kell az eredményt javitanunk.

Ez a felfogás a korlátolt pontosságu műveletek eddigi szabályainak csekély módositásához vezet. Mennyiben? azt az egyes műveleteknél látni fogjuk.

A) Összeadás korlátolt pontossággal.

Ennek általánosan használt szabálya az, hogy az egyes összeadandókat kikerekitjük a megkivánt jegyig, javitást véve az elhagyott legmagasabb rendü számjegyek után, és a kikerekitett számokat összeadjuk.

Ha a fent jelzett két tételt elfogadjuk, akkor ezen eljárás hibás, és csak azon eljárás helyes, melyet egyes tankönyvek jobbnak, de az előbbivel teljesen azonos módszernek mondanak, hogy t. i. az összeadást az eredményben megkivánt legalacsonyabb rendü számjegyektől jobbraállókon kezdjük, de ezen legelső összeg után csak javitást veszünk. (Rövidség kedvéért jelöljük az első eljárást a-val, a másodikat b-vel.)

Ezen két eljárás nem egy és ugyanaz, mert mig *a*-ban csak a második elv érvényesül, addig *b*-ben mindkettő. Ha azonban teljes szigoruságggal akarunk eljárni, akkor ezen második szabályt is oda kell módositanunk, hogy az első (az eredményben már meg nem kivánt) számjegyek összegében lévő tizesek az első tétel értelmében (és nem a javitás kedvéért) hozzáadandók a következő rendü jegyek összegéhez és csak az egyesek után vehető javitás.

Hogy a *b* eljárás mennyi előnynyel bír az *a* felett, az a következőknek megfontolásából kiviláglik.

Tegyük fel, hogy egy 4 összeadandóból álló sorozatban, az első elhanyagolandó számjegy mindenütt 6; akkor *a* szerint a javitás 4, mig *b* szerint ezen számjegyek összege 24 és csak a 2 mint magasabb rendü számjegy bírhat az eredményre

befolyással. Ellenben, ha ugyancsak 4 összeadandóból álló sorozatban az elhagyott első jegy mindenütt 4, akkor *a* szerint nem javitunk, míg ezen négy számjegy összege 16, a melyből az 1 mint magasabb rendü számjegy az első elv szerint az eredményre még közvetlen befolyással bír, a 6 után pedig a második elv értelmében javitást kell vennünk, úgy hogy a *b* szerinti eredmény utolsó számjegye 2 egységgel lesz nagyobb.

Példa. Hány ezer lakosa volt a dunántúli kerületnek 1880-ban, ha az akkori népszámlálás adatai szerint az egyes vármegyék lélekszáma a következő:

	pontosan	*a* sz.	*b* sz.
1. Baranya	293414	293000	2934|14
2. Fejér	209440	209000	2094|40
3. Győr	109493	109000	1094|93
4. Komárom	151699	152000	1516|99
5. Moson	81370	81000	813|70
6. Somogy	307448	307000	3074|48
7. Sopron	245787	246000	2457|87
8. Tolna	234643	235000	2346|43
9. Vas	360590	361000	3605|90
10. Veszprém	208487	208000	2084|87
11. Zala	359984	360000	3599|84
Dunántúl lakossága	2562355	2561000	25620|00

A sorozatban az elhagyott százasok után *a* szerint 5 esetben vettünk javitást; *b* szerint a százasok összege 56, a miután 6 ezer veendő, míg az *a* eredménye a valóditól 1355-tel tér el, addig a *b*-é csak 355-tel. E példából is láthatjuk, hogy a második eljárás helyesebb.

Még egy lényeges különbség van a két módszer között. A második ugyanis — hogy úgy mondjam — érzékenyebb. Az első szerint mindegy akár csupa 5, akár csupa 9 az, ami után javitást veszünk, csak azok száma ne változzék, az eredmény egyforma; a második módszerben ily különbségek (különösen több összeadandóból származott összegben) igen is észrevehetők.

B) Kivonás korlátolt pontossággal.

Az eddig leginkább használt eljárás szerint kikerekitjük mind a kisebbitendőt, mind a kivonandót a kivánt jegyig és ezen kikerekitett számokkal végezzük a kivonást.

Helyesebben: A kivonást egy számjegygyel tovább kezdjük, mint a mennyit az eredményben még megkivánunk, de a maradék ezen első jegyét le nem irjuk, hanem egyszerüen elhagyuk, ha nem nagyobb mint 4, ellenben a maradék legalacsonyabb rendü jegyét egygyel nagyobbitjuk, ha az nagyobb mint 4.

Példa Mennyi 68·9473 és 42·5548 számoknak különbsége 1. századrészekben, 2. tizedrészekben?

	pontosan	*a* sz.	*b* sz.
1.	68·9473 —	68·95 —	68·947|3 —
	42·5548	42·55	42·554|8
	26·3925	26·40	26·39
2.		68·9 —	68·94|73 —
		42·6	42·55|48
		26·3	26·4

Az 1. esetben az *a* szerinti eredmény $^{75}/_{10000}$ részszel nagyobb mint a valódi, a *b* szerinti ellenben $^{25}/_{10000}$ részszel kisebb; a 2. esetben az *a* szerinti $^{925}/_{10000}$ részszel kisebb, a *b* szerinti ellenben $^{75}/_{10000}$ részszel nagyobb. Látjuk, hogy mindkét esetben pontosabb eredményt értünk el, ha a két elvet szigoruan alkalmazzuk, mert az első elhagyandó jegyek különbségénél esetleg fellépő magasabb rendü egység a megkivánt utolsó jegyre még közvetlen befolyással van, a különbségben elhagyott első jegy pedig a hiba nagyságára van befolyással.

C) Szorzás korlátolt pontossággal.

A szorzásra nézve a két elv elfogadásából következő szabályok folynak:

1. A szorzó minden egyes számjegyével megkezdjük a szorzást a szorzandó azon jegyénél, hogy az első szorzat egyesei a megkivánt legalacsonyabb rendü számjegyénél 1 egységgel kisebb rendüek legyenek (mert a tizesek a megkivánt utolsó jegyre még közvetlen hatással vannak).

2. A legalacsonyabb rendü számjegyek összegében lévő egyesek szolgálnak csak javitásul

A művelet végrehajtása különben úgy történik, mint az eddig használt módon, az az:

A szorzó egyeseit a szorzandó azon számjegye alá irjuk, a melyet az eredményben még megkivánunk; többi számjegyét pedig úgy, hogy a magasabb rendü jegyek attól jobbra, az alacsonyabb rendüek balra kerülnek

A szorzást minden számjegygyel a felette jobbra álló számjegyen kezdjük és ezen szorzatot is leirjuk.

Az összeadásnál az első számjegyek összegét nem irjuk le, hanem az összeg tizesei az első tétel értelmében az eredményre közvetlen befolyással vannak, az egyesek után a második tétel alapján javitás veendő.

Megeshetik, hogy a régi módszer szerint elért eredmény jobban közeliti meg a valódi szorzatot, mint az ez uton nyert; de több esetben megforditva áll a dolog. Az első esetnek oka abban rejlik, hogy a javitásul szolgáló számjegyek nem pontos értékek, miután azokra még a többi elhagyott jegyeknek is van befolyásuk, itt a fölény mondhatni esetlegességből származik, mig a második esetben a két elv következetes keresztülviteléből.

Példa. 1. Mennyi 82·6474 és 98·96 számoknak szorzata 2 tizedes jegygyel?

```
82·6474 × 98·96
7438266
 6611792
  7438266
   4958844
8178·786704
```

a sz.		*b* sz.	
82.647	4	82·647	4
6989		6989	
743827		743826	6
66118		66117	6
7438		7437	6
496		495	6
8178·79		8178·77	

Az *a* szerinti eredmény (eltekintve a tizezred részektől) $^{4}/_{1000}$ részszel nagyobb, mint a valódi, a *b* szerinti pedig $^{16}/_{1000}$ részszel kisebb.

2. Mennyi 24·8736 és 98·23 számoknak szorzata 2 tizedes jegygyel?

```
24·8736 × 98·23
2238624
 1989888
  497472
   746208
2443·333728
```

a sz.		*b* sz.	
24·873	6	24·873	6
3289		3289	
223862		223862	4
19898		19898	4
497		497	4
74		74	4
2443.31		2443.33	

Az *a* szerinti eredmény (ujra eltekintve a tizezred részektől) $^{23}/_{1000}$ részszel kisebb, mint a valódi, a *b* szerinti pedig $^{3}/_{1000}$ részszel.

D) Osztás korlátolt pontossággal.

Két szám osztása legtöbb esetben végtelen tizedes törthöz vezet. Ez esetben az osztást azon rendü számjegynél szakitjuk meg, a mely kivánalmainknak még megfelel. Az eredmény azonban sokjegyü osztó esetében, még ha a hányadosban kevés számjegyet is kivánnak, csak hosszu munka és fáradság árán szerezhető meg.

A rendes osztásnál a hányados egy-egy számjegyét tulajdonképen úgy határozzuk meg, hogy azt keressük, hányszor foglaltatik az osztó első (két) számjegye az osztandó vagy maradék első számjegyeiben, azon hatást is tekintetbe véve, melyet az osztóban azután következő számjegye még gyakorol; a távolabbiakat figyelmen kivül hagyjuk.

Ha ezt megfontoljuk, akkor arra fogunk törekedni, hogy a hányados utolsó jegyét csakis az osztó első jegyével hatá-

rozzuk meg, a mihez azonban a rendes osztásnál nyert utolsó előtti maradék első (két) jegye elégséges, a többi ennélfogva felesleges. De már az előbbi maradékok mindegyikében is voltak az eredményre befolyással nem bíró számjegyek, a mint következő példából kiviláglik.

```
471·235 : 63·432 = ?
 4712|35 : 634|32 = 7·4289 . . .
 272|110
  18|3820
   5|69560
    |621040
     5 . . . . .
```

Ha az eredményben két tizedes jegyet kivánunk, akkor a hányados utolsó számjegye a 18 maradékból és az osztó első = 6 számjegyéből határozható meg (a 3-nak figyelembe vételével). A mennyire pontos a maradék, annyira lesz pontos az utolsó számjegy is. Ezen maradék azonban csak a vonaltól balra eső számokból származott, a jobbra eső számjegyek és az osztónak egyes számjegyei is tehát már a művelet végrehajtása közben elhagyhatók. Ennélfogva az osztónak csak annyi jegye tartandó meg, a mennyi egy-egy maradékképzésre közvetlen hatással bír. Ebből folyólag következnek a korlátolt pontosságu osztásra vonatkozó ismeretes szabályok.

Az osztóban annyi számjegyet tartunk meg, a hány számjegy lesz összesen a hányadosban, az osztandóban ugyanannyit vagy egygyel többet (attól függ, vajjon találtatik-e az osztó első számjegye az osztandó első számjegyében vagy nem).

A hányados első számjegyének meghatározása után, ezzel megszorozzuk az osztónak megtartott számjegyeit; miután pedig a pontos szorzatra az osztó első elhagyott számjegyének és a hányadosnak szorzatában lévő tizesek közvetlen befolyással vannak, ezen számjegygyel is végezzük a szorzást, mi által azt is elérjük, hogy a kérdéses szorzatnak egyesei után javitást vehetünk.

Az így javitott szorzatot levonjuk az osztandó megfelelő részéből és megkapjuk az első maradékot, melyhez nem irunk

uj számjegyet, hanem a helyett az osztóból ismét elvágunk egyet.

A hányados második számjegyének meghatározása után úgy járunk el, mint előbb; é. i. t.

Ha példánkban a hányadost két tizedes jegyre kivánjuk, akkor az osztóból 3 jegyet kell megtartanunk, mert az egészek egyesek. Az eljárás következő alakot ölt:

```
471·2|35 : 63·4|32 = 7·42
 272
  18
   5
```

Ezen hányados két tizedes jegye megegyezik a pontos hányados első két tizedes jegyével, mégis a két eredmény közötti különbség (hiba) nagyobb mintha $^3/_{100}$ részt veszünk. Tételünk értelmében tehát akkor járunk el helyesen, ha ez esetben 3 tizedesre számitjuk a hányadost és az utolsó jegyet csak javitásra használjuk fel; vagyis:

```
471·235 : 63·43|2 = 7·429 helyett 7·43
 2721
  184
   57
    0
```

Ha már most ezen műveletek ily végrehajtását az eddig használttal összehasonlitjuk, úgy a lényeges különbség a javitás felfogásában rejlik. Ha valamely számot röviditünk, úgy a második elv értelmében a javitás az elhagyott legmagasabb rendü — tehát csak *egy* — számjegy után történik. Rövidség kedvéért szólhatunk ugyan két jegyü szám utáni javitásról is, de az alapjában nem helyes.

Az összeadás és kivonás *a* módja joggal csak kikerekitett számokkal való összeadásnak és kivonásnak nevezhető, mert ily számokon végezzük a műveletet és nem tesz eleget az első tételnek.

Jogosult-e ezen tétel felállitása? Jogosultságát az mutatja, hogy szigoru egységes alkalmazása pontosabb eredményt ad, már pedig a pontosság ezen műveletnél is mint mindegyiknél

főczél, mellette a rövidség lényeges ugyan, de mégis csak mellékczél.

Ami ezen műveletek didaktikai nehézségeit illeti, úgy azok a szorzás és hányados valamely jegyének helyértékmeghatározásánál tornyosulnak, ami különben a közönséges szorzás és osztásnál épen úgy van. Annak oka abban is van, hogy a használatos definitiók szerint a helyérték és rend fogalma nem teljesen azonos fogalmak. A tizes a második helyen áll balra a tizedes ponttól a tized az első helyen jobbra; az egyesek nulladrendüek, de helyértékük egy.

Nem lehetne e nehézségen segiteni az által, hogy a tizedes pont helyett más jelt (p. o. $\dot{3}14 = 3{\cdot}14$) használnánk?

Eltscher Simon.

II.

Az igazgató jelentése a tanévről.

A tanév kezdete.

A tanév érettségi vizsgálatokkal kezdődött. Ft. Zelenka Pál püspök úr ugyanis az 1883. évi XXX. t.-cz., illetőleg az érettségi vizsgálati utasitás 5-ik §-ában gyökerező s őt illető jogánál fogva, a sorrend megtartásával, főgymnasiumunkat tűzte ki a szeptember és deczember hónapokban megtartandó javitó és pótló érettségi vizsgák helyéül azon tanulók számára, akik a tiszai ág. h. evang. egyházkerület főgymnasiumaiban, az 1889/90-ik tanév végével tartott érettségi vizsgálatok alkalmával ujabb vizsgára utasittattak.

A szeptember hó 4-re kitűzött javitó vizsgára, melyen nt. Farbaky József nyiregyházi lelkész s egyházkerületi főjegyző elnökölt, a kormány képviseletében pedig ns. Békési Gyula kir. tanácsos, Debreczen-tankerületi főigazgató jelent meg, jelentkezett Eperjesről 4, Iglóról 4, Késmárkról 7, Nyiregyházáról 1, Rimaszombatból 2, összesen: 18 tanuló. Vizsgára 17 jelent meg. Ezek közül hárman elégtelen osztályzatukat *jóra*, öten *elégségesre* javitották s így a követelményeknek megfelelvén, érettnek nyilvánittattak; egy tanuló végleg elbukott, alkalmaztatván rá az 1883-ik törvényczikk 27-ik §-a.

Pótló érettségi vizsgára ez alkalommal 10 tanuló nyert engedélyt; és pedig Iglóról 5, Késmárkról 2, Rimaszombatból 2, Rozsnyóról 1. Vizsgára 8 jelent meg, kettő betegséggel igazolta elmaradását. A megjelentekkel az írásbeli vizsgálatok augusztus hó 27—31. napjain tartattak

Ezek számára a vizsgáló bizottsági elnök úr a következő tételeket tűzte ki:

a) A magyar nyelvből:

1. A reformatio hatása a magyar irodalomra.
2. Tragikus alakok Katona József Bánk-Bánjában.
3. Szeresd a hazát, ápold a tudományt és művészetet.

b) A német nyelvből:

Leforditandó Jókai Mórnak „Az utolsó Árpád“ czímü elbeszélése.

c) Magyarból latin nyelvre forditásul:

„Miért utasitotta vissza Sokrates Lysias védbeszédét?“ Kolmár-Sváby könyvének 48-ik §-a.

d) Görögből magyar nyelvre forditásul:

Homeros Odysseájának V-ik énekéből 92—115 vers.

e) Mennyiségtanból:

1. A következő egyenletrendszer gyökei keresendők:

$$\frac{3x}{5} + \frac{7y}{4} - \frac{5z}{3} = 5$$
$$2x - 4y + 3z = 3$$
$$5y - 6x + 4z = 2$$

2. Valamely egyenes kúp alapsugara 4·7 dm., magassága 8·6 dm.; mily nagy térfogata és összes felülete?

Az írásbeli dolgozatok alapján, a szeptember hó 6-ikára kitűzött szóbeli vizsgára hat tanuló bocsájtatott. Ezek közül egy a követelményeknek megfelelvén, érettnek nyilvánittatott; két tanuló egy tantárgyból kapván elégtelen osztályzatot, deczemberben teendő második javitó vizsgára, — három pedig nem felelvén meg a követelményeknek, egy év mulva teendő ismétlő vizsgálatra utasittatott.

A szeptemberi érettségi vizsgák folytatásául deczember hó 8-ikán kezdtük s 12-ikén végeztük az írásbeli vizsgálatot azon két tanulóval, kik betegség miatt nem jelenhettek meg a szeptemberben tartott pótlóvizsgára. Ezek számára ntiszt. Farbaky József vizsgáló bizottsági elnök úr a következő tételeket tűzte ki írásbeli dolgozatokul:

a) Magyar nyelvből:

1. Párhuzam Zrínyi és Gyöngyösi költészete között. (Kritikai fejtegetés).
2. Fel, harczra a szabadságért! (Szónoki beszéd az orosz önkényuralom ellen).
3. A madárvilág haszna az emberre. (Természetrajzi értekezés).

b) Német nyelvből:

„Ki a boldog?“ (Elbeszélés Gáspár olvasókönyvéből).

c) Latin nyelvből:

„Cornelia a Gracchusok anyja.“ Kolmár-Sváby gyakorlókönyvéből.

d) Görög nyelvből:

Xenophon Anabasisának I. 4. 13—16. része.

e) Mennyiségtanból:

1. Fejtessék meg a következő egyenlet:

$$\frac{x-8}{x-3} + \frac{x-3}{x-5} + \frac{x-9}{x-7} = \frac{x-1}{x-3} + \frac{x-13}{x-5} + \frac{x-6}{x-7}$$

2. Valamely vasgolyó súlya 45·75 kilogramm; mily nagy a golyó sugara, fölülete és térfogata, ha a vas fajsúlya 7·8?

A vizsgáló bizottság, írásbeli munkáik alapján, mindkét tanulót szóbeli vizsgára bocsájtotta, de érettnek csak az egyik lett kijelentve; a másik a mennyiségtanból juniusban teendő javitó vizsgára utasittatott.

Második javitó vizsgára deczemberben 9 tanuló jelent meg. Kettő elégtelen osztályzatát *jóra*, hat *elégségesre* javitván, érettnek jelentettek ki; a kilenczediknek feleletei azonban a magyar nyelv és irodalomból oly gyengék voltak, hogy a vizsgáló bizottság kénytelen volt e tanulóval szemben is a törvény egész szigorát alkalmazni.

Ami a szeptemberi és deczemberi vizsgálatoknak általában, különösen pedig ami a pótló érettségi vizsgálatoknak végső eredményét illeti, az egyáltalán nem mondható kedvezőnek, sőt kielégitőnek sem; s a tény, hogy 10 teljes érettségi vizsgára jelentkezett tanuló közül 8 elbukott, e je-

lentéstevőt azon meggyőződés kimondására bírja, hogy nem látja indokoltnak, miszerint oly tanulónak is megengedtessék a szeptemberi érettségi vizsgára való jelentkezés, a szerencsepróbálás, aki már a VIII-ik osztály évzáró-vizsgája alkalmával javitó vizsgára utasittatott.

A tanulók felvétele, száma.

A pótló érettségi vizsgára jelentkezett tanulók írásbeli vizsgálatai, illetőleg az azt követő tanári előértekezlet után szeptember hó első három napján eszközöltük a tanulók beiratását s tartottuk a felvételi és javitó vizsgákat. Beiratkozott 293 *nyilvános,* 46 *magán,* összesen 339 tanuló. Ezek között vallásra nézve volt ágostai evang. 76, református 62, róm. kath. 71, g. kath. 5, izraelita 125. Helybeli születésü 132, megyebeli 108, 99 tanuló más vármegyéből való volt. Ezek között is több az olyan, kiknek szülői időközben Nyiregyházán telepedtek le, mi által a helybeli illetőségü tanulók száma tetemesen szaporodik. Volt egy bécsi, egy steier, egy galicziai eredetü.

Összehasonlitva az ez idei létszámot a tavalyival, az eredmény az, hogy a magántanulók száma egygyel ugyan apadt, de a nyilvános tanulóké harminczhéttel (37) szaporodott.

Évközben kilépett 9 tanuló, 1 meghalt; maradt az év végén 329. — Legtöbben a IV-dik és I. osztályban voltak. Ez osztályokba a tanulók oly számban jelentkeztek, hogy az igazgató, tekintettel a törvényben megállapitott maximális létszámra, kénytelen volt többekre nézve a felvételt egyszerüen megtagadni vagy utasitani a szülőket, hogy felvételért a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz folyamodjanak, a ki valóban, kivételesen, 3 tanulónak a felvételt meg is engedte. — A felvételről lévén szó, sajnálattal emlitem, hogy azok a fiuk, kik a későbbi jelentkezés folytán tanitványaink sorába felvehetők nem voltak, épen helybeli illetőségüek. Indolentiára mutat e tény kétségtelenül a szülők részéről, s az igazgatót ismételten arra kényszeriti, hogy figyelmeztesse az érdekelt szülőket, hogy gyermekeiknek iskolánkba való felvétele czéljából a beiratásokra kitüzött határidőnek

már első napjain jelentkezzenek annyival inkább, mert nem valószinü, hogy különösen az alsóbb osztályok tanulóinak száma a jövőben megcsappanna

A tanári testületben történt változások.

A tanári testületben lényeges változások állottak be a tanév folyamán. *Szappanos Péter* eleget tevén mint egyéves önkéntes katonai kötelezettségének, október hó hatodikán ujból elfoglalta rajz- és torna-tanári állását, melyet számára a nm vallás- és közoktatásügyi miniszter úr fentartott; s melyet a mult évben Schwarcz Mór töltött be. — Januárius 26-kán foglalta el *Geduly Henrik* mint a protestáns tanulók vallástanára hivatalát, miután már megelőzőleg hozzájárult a főgymnasium kormányzó tanácsa, a többek között, az egyháztanács azon határozatához, hogy a segéd-lelkész egyszersmind rendszeresitett vallástanár is lesz. Változást idézett elő *Koncz Ákos* r. kath. vallástanárnak Egerbe történt áthelyezése is, amennyiben az ő helyét a második harmad végével Melkó György egri egyházmegyei pap foglalta el. De a leglényegesebb változást idézte elő a tanártestületben *Kovács János* rendes tanárnak halála. November hó 28-kán délután még fel jött az iskolába megboldogult tanártársunk, hogy óráit megtartsa, de fájdalmai a tanitás megszakitására kényszeritették. Gyógytárba ment, onnan haza, otthon az ágyba, a halálos ágyba. Az orvosok már másnap megállapitották a kínos, a végzetes betegséget, mely Kovács János életének csakugyan deczember hó 20-kán véget is vetett.

Kovács János született Losonczon, Nógrádmegyében 1839. május hó 25-én. Elemi iskoláit szülővárosában, az algymnasiumot Osgyánban és Rimaszombatban, a felgymnasiumot Pozsonyban végezte. 1858-ban Budapestre ment, hol az egyesült protestáns theologiai intézetben két évi tanfolyamot végzett. Pestről 1860-ban a jénai, innen a hallei egyetemre ment, mely egyetemeken 2—2 félévet töltött. Hazatérve 1862-ben, két évig nevelősködött Terbeléden a Beniczky Gyula családjánál. 1864-ben a téli félévet Bécsben töltötte. 1865-ben hivatott meg Nyiregyházára ideiglenesen helyettes tanárnak s

letévén 1867-ben Eperjesen a tanári vizsgát rendes tanárként végleg megerősittetett s 25 hosszu éven keresztül becsülettel, emberséggel, lelkiismeretességgel s az iskola és a tanulók iránt való szeretettel, példás igazságérzettel, a szó szoros értelmében ereje fogytáig, az utolsó perczig teljesitette hűen kötelességét. Deczember hó 22-én temettük s a vasuti sírkertben domboru sírhalom felett Leffler Sámuel tanártársunk tartotta a búcsubeszédet a tanintézet, az előljáróság és tanárikar nevében. Halálát, a tanintézeten kivül, bánatos özvegye, született Kálniczky Mária asszony gyászolja. Nyugodjék békével!

Kovács János helyére ideiglenesen, a tanév végéig *Mikler Sándor* lett meghíva, a ki működését januárius hó 15-én kezdte meg.

A tanitás menete, eredménye.

Az a körülmény, hogy a tanártestületben több tényleges változás történt; hogy helyettesitésnek szüksége két izben is fennforgott, és hogy az ujonnan alkalmazott tanerők nem egyidőben foglalták el állásukat, arra kényszeritette a tanártestületet, hogy az óra-rendet több izben változtassuk, módositsuk, a mi nem csekély nehézséggel járt, s ha a tanulási végczélt, az eredményt nem akartuk koczkáztatni: a tantárgyak ujból való felosztása, uj leczkerend behozatala nagy körültekintést, ügybuzgóságot, odaadást követelt minden egyes tanár részéről; a mi nem hiányozván csak egyiknél is, elmerem mondani, hogy a tanári testület — daczára a nehéz körülményeknek — az állami tanterv s az ahhoz csatolt utasitások szellemének megfelelőleg járt el. Emelte ügybuzgóságát, munkakedvét a tanártestületnek az az elismerés mely a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr részéről a tanév elején érte. Ő excellenciája ugyanis — a mint irja — örömmel értesülvén a rendes érettségi vizsgálathoz kiküldött kormányképviselőnek jelenjelentéséből azon szép eredményről, melyet tanintézetünk tanári testületének általában, de különösen a magyar és latin nyelvből és történelemből elérnie sikerült, felkérte egyházkerületünk püspökét, hogy a tanártestületnek a felmutatott eredményért elismerését fejezze ki. Fokozta hatásában a miniszter ő nagyméltóságának elismerését főtisztelendő Zelenka Pál püspök úrnak a miniszteri leiratot kisérő meleg hangu levele

Különben a tanári testület a tanitás-nevelés, a tanulmányi és fegyelmi ügyek, továbbá az egyes tantárgyak methodikus kezelésének beható megbeszélése tárgyában 19 értekezletet tartott s a tanulókkal elért eredmény egészben véve kielégitőnek mondható, a mint az a részletes kimutatásból látható.

Sajnálattal kell felemlitenem, hogy a német nyelvü gyakorlati tanfolyamot, melyet a mult évben léptetett életbe a tanártestület, e tanév folyamán be kellett szüntetnünk és pedig azért, mert kevés tanuló jelentkezett s a jelentkező tanulók között is nagy volt korra, értelmi fejlettségre s nyelvismeretre nézve a különbség. Hiszem és reménylem azonban, hogy a tanuló ifjuság, belátván a német nyelv gyakorlati tudásának, kezelésének hasznát, maga fog lépéseket tenni s oly számban fog jelentkezni a jövő tanévben a tanfolyamra, hogy az ujra megkezdhető lesz. A tanárokon nem fog mulni, hogy az eszme, a terv ujra életre keljen.

A tanmenetben lényeges változást idézett elő a görög nyelvnek facultativvá tétele. A tanári testület ugyanis azon tényt ismerve, hogy a görög nyelv tanitása mindég kérdés tárgya volt, vagyis hogy a görög nyelv nem mindig tekintetett a középiskolai előképzés nélkülözhetetlen tárgyának; továbbá azon meggyőződésben, hogy amennyiben a gymnasium négy *nyelv*, illetőleg nyelvtan tanulását követeli meg, melyhez oly vidékeken, hol a lakosság nagyobb részének nyelve nem magyar, még egy ötödik is járul, pedig 4, 5 nyelv tanulására nem mindenki alkalmatos; végül, hogy azoknak a tanulóknak, kiknek nyelvek tanulására nincs speczialis tehetségök, vagy gyengébb tehetségüek, de realistikus irányban szép eredménynyel haladnak, hogy ezen tanulóknak is, ismétlem, mód nyujtassék tehetségeiknek fejlesztésére és érvényesitésére; még a mult tanév folyamán javaslatba hozta a főgymn. tanács előtt, hogy gymnasiumunkba is tétessék facultativvá a görög nyelv, illetőleg tanittassanak a görögül nem tanulóknak az 1890. évi

XXX. törvényczikkben megszabott tantárgyak. A főgymnasiumi tanács az érveket helyeseknek, a módositott tanterv intentioit az élet követelményeinek megfelelőnek jelentette ki s elrendelte, hogy a reconpensationalis tantárgyak is előadassanak. A közönség értesittetvén a tanács ezen intézkedéséről, a végeredmény az lett, hogy az V-dik osztályba beiratkozott 25 tanuló közül görög nyelvet nem tanult 17.

A görög nyelvről lévén szó, el nem mulaszthatom, hogy fel ne hivjam ezennel azon szülők figyelmét e tárgyra, akiknek fiok a jövő tanév megnyiltával az V-ik osztályba lép s ne közöljem tájékoztatóul, talán tanácsként, a következőket.

A legujabb középiskolai (1890. XXX. t.-cz.) törvénynek legkevésbbé sem czélja, hogy a tanuló a gymnasium V-ik osztályába való belépésnél, tehát 14. 15. éves korában már pályát válasszon. Az uj középiskolai berendezés mást követel, t. i. az előképzés irányának választását, mi már e korban is megtörténhetik és pedig megtörténhetik sokkal biztosabban, mint megtörtént eddigelé, a midőn a gyermek a gymnasium és reáliskola között választott.

Az oly tanuló, ki a nyelvekben már a IV-ik osztályban nagyobb előmenetelt tanusit, mint a reáliakban (mennyiség, és természettudományokban), válassza jövő tanéveire a görög nyelvet, ellenben az oly tanuló, ki nagyobb tehetséget és hajlamot tanusit a reáliakra, mint a nyelvekre, hivatva van a görög nyelvet helyettesitő tárgyakra; sőt az oly tanulónak, ki már a IV. osztályban nehézségekkel küzd a latin vagy német nyelvben, határozottan ajánlandó a görög nyelv elhagyása, hogy a másik két nyelvből ne koczkáztassa jövő előmenetelét. A pályaválasztás aztán a gymnasium elvégeztével ugyis mindig a már nyilvánult tehetség és hajlam szerint történik meg.

Tájékoztatóul most még ide iktatjuk azon pályákat, melyekre az egyik vagy másik irány alkalmasabb:

A görög nyelvi irány előképzést ad a tanulónak a

jogi,
orvosi,
papi,

tanári,
mérnöki,
bányászati,
erdészeti,
gazdászati,
katonai pályákra. De különösen szükséges azoknak, kik nyelvészeti pályára szándékoznak lépni, vagy papi tanulmányaikat theologiai akadémiákon kivánják végezni.

A görög helyett választott irány előképzést ad a tanulónak a

jogi,
orvosi,
tanári (kivéve a nyelvészeti, bölcsészeti és történeti szakokat),
mérnöki,
bányászati,
erdészeti,
gazdászati,
katonai,
tengerészeti pályákra; de különösen ajánlatos azoknak, kik mérnöki, bányászati, erdészeti, gazdászati, katonai, tengerészeti, pénzügyi, vasuti, postai, magánhivatalnoki pályára kivánnak lépni. (Gymnasiumunk uj szervezete.)

Vallás-erkölcsi és fegyelmi állapot.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a gymnasium nyolcz teljes éven keresztül igyekszik fejleszteni a tanulóifjuság szellemi tehetségeit, irányitani akaraterejét, s képezni, fegyelmezni jellemét, és módja van ezt tenni az élet oly szakaszában, midőn a lélek a behatások iránt a legfogékonyabb: mi sem természetesebb, mint hogy a tanártestület, ennek tudatában, az ismeretek közlése, a *tanitás* mellett a vallás-erkölcsös alapon nyugvó nevelésre is kiváló sulyt fektetni igyekezett. Eszközeink, melyek által a feladatot megoldani igyekeztünk, a személyes példaadás, a vallásos gyakorlatok teljesitésének megkövetelése, a fegyelmi szabályok pontos betartása voltak. Gondoskodtunk arról, hogy minden tanuló részt vegyen a saját vallás-felekezete által megkivánt egyházi cselekvények-

ben és szertartásokban s ebből kifolyólag járult az ágost. hitv. evang. ifjuság e tanévben is áldozó csütörtökön, a tanártestülettel együtt az Ur-vacsorájához, melyet Leffler Sámuel s Geduly Henrik tanárok szolgáltattak ki.

A fegyelmi szabályok, a kormányzó-tanács tagjainak s a tanártestületnek jelenlétében, szeptember hó 18-án olvastattak s magyaráztattak meg az ifjuság előtt, mely alkalommal igazgató mondott munkára buzditó, erkölcsös, tisztességes magaviseletre intő alkalmi beszédet.

Az iskolai törvények szigorát három izben kellett három tanulóval éreztetni. Ezek közül egyet, tanárával szemben tanusitott illetlen és neveletlen magaviselet miatt a tanártestület az intézetből való eltávolitásra itélt, az itéletet azonban a fegyelmi bizottság hosszasabb bezárásra enyhitett. Az ifjuság tulnyomó nagy részének magaviselete a törvényeknek teljesen megfelelő volt.

Az iskola egészségi állapota.

Városunkban a közegészség a lefolyt tanévben normalis volt. Őszszel azonban szórványosan lépett fel a vörheny; és fájdalom! tanitványaink sorából is áldozatot követelt. Korányi Gyula VI-ik osztályu tanuló megkapván e betegséget, szüleinek önfeláldozó gondozása daczára, azok végetlen bánatára, október hó 17-én kiszenvedett. A szép reményekre jogositó, vig kedélyü és szeretetre méltó ifjut október hó 19-én temettük el; koporsóját a korán elköltözöttnek, tekintettel a ragályos betegségre, melyben kedves tanitványunk elhunyt, csak a felsőbb osztályba járó tanulók kisérték ki, természetesen a tanárok részvéte mellett. Hamvai felett a bucsuszót Pazár Béla VIII-ik osztályu tanuló mondta el.

Nyugodjék a korán elhunyt békével!

Huzamos ideig volt beteg Okolicsányi Zoltán III-ik osztályu tanuló; de ő végre is visszakapván egészségét, osztályvizsgát tehetett.

Az 1887-ik évi XXII-ik törvényczikk §§-ai értelmében beoltattuk, vagy ujraoltattuk azon tanulókat, kik beoltatásukat orvosi bizonyitványnyal igazolni nem tudták. Igy az

I. osztályból 27, a II-dikból 13, a III-ikból 5, a IV-ikből 3, a VIII-ik osztályból 1, összesen 49 tanuló lett ujraoltva. Az oltást a tanintézet helyiségeiben, állati nyirkkel, a tanintézet orvosa: dr. Trajtler Soma főgymn. tanácsos úr dijtalanul eszközölte.

Ifjuságí egyesületek.

a) Bessenyei kör.

A Bessenyei nevét viselő önképző-kör *Porubszki Pál* tanár elnöklete mellett ez évben is megalakult. A körnek volt 37 rendes és 20 hallgató tagja, kik 21 rendes, 2 rendkivüli és egy ünnepélyes gyűlésben működtek. Beadatott 12 dolgozat és 13 birálat, melyek közül három dolgozat és négy birálat dicséretet. A megdicsért dolgozatok közül kettő *Rézler Jenő* VIII. o. egy pedig *Pazár István* VII. o. tanulóé volt. Meghallgatott ezenkivül a kör 45 szavalatot, melyek közül hat sikerült, tizenhét kevésbbé sikerült fokozatot nyert.

A deczember 13-án kihirdetett pályázat eredményeképen pályadijat nyertek: *Mráz Endre* VII. o. t. „Egy nap a rónán“ czimű műve egy aranyat, *Leitner Mihály* VIII. o. t „Az első kliens“ czimű elbeszélése 5 frtot és *Adamovics András* VIII. o t. „Két hű sziv“ czimű novellája 3 frtot. Pályázaton kivül egy darab arany jutalomban részesült *Pazár István* VII o t. költeménye Kovács János tanár emlékezetére *Rézler Jenő* VIII. o. t. „Tanulj meghalni“ czimü ódája pedig dicséretet kapott.

A kör tisztviselői voltak az ifjuság részéről: *Adamovics András* VIII. o. t. alelnök; *Rézler Jenő* VIII. o. t. titkár; *Bajdik György* VIII. o. t. főjegyző; *Pazár Béla* VIII. o. t főkönyvtáros; *Szikszay András* VII. o. t pénztáros; *Pazár István* VII. o. t. aljegyző; *Thinschmidt Márton* VII o, *Pajer Géza*, majd *Molnár Sándor* VI. o. tanulók alkönyvtárosok.

A kör saját pénztárából a Bessenyei emlékre 15 frtot, a Tompa szoborra 2 frt, a Kármán emlékre szintén 2 frtot adakozott, azonkivül az ifjuságí könyvtár gyarapitására s könyvek bekötésére 54 frt 29 krt forditott.

Ez évben a körnek bevétele volt 72 frt 60 kr; kiadása 54 frt 29 kr; pénztári maradvány 18 frt 31 kr.

b) Ifjusági daloskör.

Az ifjusági daloskör szívnemesitő feladatának igyekezvén megfelelni, azzal kezdte meg az 1890/91. tanévi működését, hogy rendes egyletté alakult s megalkotta alapszabályait. És hogy az egylet könnyebben vezethető, működése és tevékenysége ellenőrizve is legyen, saját kebeléből tisztviselőket választott. Ének gyakorlatait heti 2 órában tartotta Zsák Endre énektanitó vezetése mellett. Darabjait különféle szerzők gyüjteményeiből válogatta s ez év folyamán szerezte be Huber K. vezérkönyv alakjában megjelent „80 férfi négyesé"-t is.

Fennállásáról és működéséről a tanév folyamán több alkalommal adott életjelt, u. m.: Boldog emlékezetü Kovács János tanár temetése alkalmával, az igazgató nevenapján, a prot. vallás-szabadság, illetőleg az 1790/91-dik XXVI. t. cz. évszázados emlék-ünnepén, a „Bessenyei-kör" záró-ünnepén és az évzáró-ünnepélyen.

Ezen ünnepélyek alkalmával kerültek előadásra: „Ah távozol már tőlünk", „Busan omolnak könnyeink", „Csendes ölében a sírnak" és „Isten veled hű lélek" gyászkarok, Üdvözlő és felköszöntő dal, „Erős vár nekünk az Isten", a „Hymnusz", „Élj őseink hazája", „Hajós dal", „Marseilaise", „Honfi búcsuja" és „Lehullott a rezgő nyárfa . . ." czimü férfi kardalok.

c) Fillér-egylet.

A „Fillér-egylet" a lefolyt tanévben *Mészáros Ferencz* tanár vezetése alatt állott. Az egyes osztályokban minden hét elején az osztálytanár eszközölte a gyüjtést, a begyült összeget pedig a vezető tanárnak adta át A 36 izben eszközölt gyüjtésnek eredménye 116 frt 63 kr., melyhez nt. Farbaky József és Bartholomaeidesz János lelkész urak az ifjuság urvacsorai offertoriumát 1 frt 10 krt is felajánlották, továbbá ide soroztatott másnemü gyüjtésből fenmaradt 18 kr. és elvesztett értesitőért fizetett 1 frt birság. Az egész 118 frt 21 kr. bevétel igy oszlik meg:

I. osztályban begyült	13 frt	05	kr.
II. „ „	10 frt	46	kr.
III. „ „	18 frt	05	kr.
IV. „ „	24 frt	02	kr.
V. „ „	20 frt	—	kr.
VI. „ „	5 frt	35	kr.
VII. „ „	17 frt	50	kr.
VIII. „ „	8 frt	20	kr.
Urvacsora alkalmából	1 frt	10	kr.
Más gyüjtésből	— frt	18	kr.
Birságból	1 frt	—	kr.
Összesen	118 frt	91	kr.
A fentebbi összeghez járul a takarékpénztárból kivett	9 frt	34	kr.
Összes bevétel	128 frt	25	kr.

Ezen összeg a tanári kar határozata folytán igy osztatott el:

1. Elhunyt Czékus püspök siremlékére . . .	8 frt	—	kr.
2. Term. tud. társulatnak posta költség . . .	— „	65	„
3. Molnár könyvkötő bekötőtáblákért . . .	— „	80	„
4. Helybeli könyvkötőnek	1 „	25	„
5. Rozsnyói árvaháznak évdij 1891. évre . .	6 „	10	„
6. Gyámintézetnek 1890—91. évre	10 „	—	„
7. Leopoldianumra 1890—91. évre	2 „	—	„
8. Helyi gyámintézeti alaptőkéhez	5 „	—	„
9. Tíz szorgalmas tanuló jutalmazására . . .	84 „	65	„
10. Két jutalomkönyvért	7 „	80	„
11. Kármán József emlékre	2 „	—	„
Összesen	128 frt	25	kr.

A fillér-egylet tőkésitett vagyona 1891. év junius végén 151 frt 56 kr.

A helyi gyámintézet készlete 1891. junius végén 21 frt 55 kr.

E két összegbe az utolsó félév kamatai nincsenek beleértve.

A főgymnasiumi tanács működése.

A főgymnasiumi tanács 9 ülésben tárgyalta az iskolának az ő jog- és hatáskörébe tartozó ügyeit. Határozatai, intézkedései és megállapodásai sorából nevezetesek, hogy

elrendelte, a mint már emlitettem, miszerint az 1890-dik évi XXX. törvényczikk életbeléptettessék, vagyis intézkedett, hogy azon V. osztályu tanulóknak, kik a görög nyelvet tanulni nem akarják, a görög nyelv és irodalom helyett, az idézett törvényben meghatározott tantárgyak adassanak elő, kétszáz forintot tévén egyszersmind folyóvá azon tanárok számára, kiknek tanórái, a tanács ezen intézkedései következtében megszaporodnak.

Megállapodásra jutott továbbá az iskola kormányzó testülete az egyháztanácscsal a főgymnasiumban alkalmazandó vallástanárra nézve, egyetértőleg szabályozván egyház és iskola a vallástanárnak kötelességeit a gymnasiumban, s állapitván meg közösen az uj tanerőnek javadalmazását.

Elismerését, mintegy háláját nyilvánitandó a tanács Kovács Jánosnak egynegyed századot meghaladó lelkiismeretes tanári működése iránt a főgymnasiumban, elhatározta, hogy a megboldogult tanár temetésének költségeit a főgymnasiumi pénztár fedezi, s azonfelül az özvegynek 300 frtot utalványozott ki mortualis angariaként.

Kiváló gondját képezte a tanácsnak a főgymnasium anyagi ügyeinek intézése is. A helyes, számitó gazdálkodás, pontos ügykezelés, — a nagyobb tandij bevétel mellett természetesen — tette lehetővé, hogy az épitkezés alkalmából csinált adósság törlesztésére ez évben is 1000 frtot, kamatba pedig 449 frt 72 krajczárt voltunk képesek forditani; azonfelül, hogy taneszközökre eddig 768 frt 63 krt adtunk ki.

Adományok. — Kossuth Lajos emlék-alapitvány.

Főgymnasiumunk a lefolyt 1890—91-dik tanévben következő pénzbeli adományban részesült:

1. Nyiregyháza városa a tápintézetnek 50 frtot adott.
2. A nyiregyházai takarékpénztár a tápintézetnek 20 frtot.
3. Halasi János nyiregyházi ügyvéd ur a tápintézetnek 50 frtot.
4. Benedek János huszárkapitány ur, a királyi törvényszék által részére megalapitott szakértői dijban 4 forintot ajándékozott ugyancsak a tápintézetnek.

5. Egyházkerületi gyüjtésből befolyt a tápintézeti pénztárba 442 frt 8 kr.
6. Helybeli gyüjtésből pedig 123 frt 21 kr.
7. A helybeli nőegylet a főgymn. tornacsarnokban a farsang folyamán rendezett thea-estélyek jövedelméből 33 frt 73 krt küldött a folyó pénztárba.
8. Egyházkerületi segély czimen 85 frt fizettetett be.

Pártfogóink adományaikért fogadják az iskola köszönetét.

Azon adományokat, melyek szertáráinkat gyarapitották, a szives ajándékozók neveinek felemlitésével együtt, az illető rovatban közöljük.

A fentemlitett adományok során kell megemlékeznünk a

„Kossuth Lajos emlék-alapitvány“

létesitéséről.

Nyiregyháza városának polgársága hagyományos tisztelettel meg szokta ünnepelni, pártkülönbség nélkül, az 1848-ik év márczius 15-dikét. Megünnepelte, hazafias ünnepet ült 1889-ben is. E napnak emléke azonban örökre emlékezetes és különösen nevezetes marad az eddigi ünneplések között, mivel ekkor a kegyeletes érzelmeket ápoló hazaszeretet, mely vajmi gyakran hangzatos szavakkal elégszik meg, tettekben nyilvánuló áldozatkészségben nyert kifejezést.

Ugyanis Bencs László úr, ma városunk polgármestere, az ünneplő polgárok seregében szót emelt, és a szabadságharcz legkiemelkedőbb alakjának nevét kivánva megörökiteni, azt inditványozta, hogy határozza el, mondja ki a polgárság azt, miszerint Kossuth Lajos nagy hazánkfia emlékére egy ezer forintos alapitványt teremt, melynek kamatját ösztöndijképen a nyiregyházi ágost. h. evang. főgymnasium VIII-ik osztályának egyik tanitványa élvezendi, ki magát a magyar történelem tanulásában leginkább kitünteti. A szavak gyujtottak. A rögtön elkészült íveket lelkesedve szedték ki a polgártársak egymás kezéből, versenyezve a felett, hogy a nemes czélra teendő áldozatnál ki legyen elsőbb. Egy negyed óra alatt háromszáz forintot meghaladó összeg volt együtt. Erre a lelkesült közönség megalakitotta saját kebeléből az alapkezelő bizottságot. Tagjai lettek: Bencs László elnöklete alatt: Hoffmann Adolf, Kerekréthy Miklós, Leffler Sámuel, Okoli-

csányi Géza, Somogyi Gyula, Török Péter urak. Az ünneplő közönség a kiküldött bizottságot egyszersmind teljesen felhatalmazta aziránt is, hogy az alapgyüjtést és kezelést illető, szóval a czélhoz vezető intézkedéseket tegye meg, felkérvén Leffler Sámuelt a jegyzői s Török Pétert a pénztárosi teendők végzésére. A bizottság lelkiismeretesen megfelelt a beléje vetett bizalomnak; a gyüjtést szorgalommal folytatta. Egyesek, — ezek között a városunk közügyei iránt minden időben melegen érdeklődő, és a nemes eszmék iránt lelkesen érző Dessewffy Dénes, Alajos és Béla grófok Királytelekről, és intézetek, — miként az alábbi részletes kimutatásban olvasható — tekintélyes összeggel járultak az alapitványhoz úgy, hogy az 1889-ben még csak 309 frt 94 krajczárt tevő összeg 1891. évi márczius 15-ikén már az eredetileg tervezett 1000 forintot meghaladta.

Időközben a bizottság szükségesnek látta, hogy a felett intézkedjék, miszerint levelet intézzen a nagy hazafihoz s kérje fel arra, hogy engedje meg, miszerint a létre jött alapitvány az ő nevét viselje. A levél fogalmazásával jegyző bízatott meg, s az 1890. évi augusztus hó 28-án következő tartalommal küldetett el Kossuth Lajoshoz:

Feledhetlen emlékü Nagy Hazánkfia!

Városunk összes polgársága ez évben is, mint minden időben, megünnepelte hazánk szabadságának hajnalát márczius 15-dikét! A nemzeti feltámadás ezen nagy ünnepén városunk polgársága a szellem szárnyain emelkedett fel ama dicsőkhöz, kik egész életökkel, magasztos és bátor tetteikkel, lelkesitő önfeláldozásukkal minden idők nemzedékeinek elévülhetlen ragyogásu példát nyujtottak arra nézve, hogy kell a Hazát igazán szeretni, érette élni, áldozni s bátran meghalni! E nagyok legdicsőbbje Te vagy feledhetlen emlékü nagy Hazánkfia! A te élő példád, törhetlen sziklaszilárd jellemed, még bánatos hontalanságodban is a világtörténelemben páratlan honszereteted, a tiszteletteljes csodálat a tántorithatlan őszinte szeretet, a szabadságunk megteremtő atyja iránti legforróbb és leghálásabb gyermeki ragaszkodás szent érzelmével töltik be mindnyájunk lelkét.

Ez őszinte tisztelet és ragaszkodás érzelmeitől áthatva közlelkesedéssel határoztuk el mi a szabadság dicső napját ünneplő polgárság, hogy nagy nevedet tényleg is megörökitjük magunk között. Kimondtuk azt, hogy egy 1000 forintos alapitványt létesitünk, mely nevedet viselje, s melynek

Benis László, Somogyi Gyula, Bogics Lajos
Fruesks László, Leffler Sámuel, Kerekréthy
Miklós, Majerczky Béla, és Török Péter
urakat

Nyíregyházán

Turin Szeptember 30. 1890

Tisztelt Urain.

Közel három havi távollétem alatt oly halom irmány gyülemlett ösz
sze szállásomon, hogy csak e napokban vehettem tudomásul multt augustus hó
30 kán hozzám intézett becses leveliükröl melyre van szerencsém ezennel
válaszolni.

Követésre méltó példát állitottak fel Önök tisztelt Urain midőn a
symbolikus értelemmel felruházott Martius 15 két megünnepelve ama négy
idők emléke iránt táplált kegyeletüknek egy oly nemes alapitvány elhatáro
zásával adtak kifejezést mely arra van számitva, hogy Derék Városukban
nemzedékről nemzedékre buzditólul szolgáljon a tanuló ifjusságnak honszere
tetet, és hazafiui kötelesség érzetet meríteni a Haza történelmének
ismeretéből. Nagy örömö az annak a kinek nem kiban iratott
Isten áldása tegye gazdagon termékennyé, a magot melyet Önök
vetének. Fogadják szivesen nemes tettükert nagyra becsülésem adóját
Önök beleegyezésemet kivánják tisztelt Urain: hogy elnevezésüket az
én szerény nevemröl neveztessék.

Önöket miként becses levelükből látom erre leg az öszönözte hogy
a Nyiregyházi ágostai ev. fögymnázium magyar ifjusága előtt az én emlékem
évenként felujittassék.

Mellözve azt hogy ez az emlék egy tiltakozás a tisztelt Urain: vajjon
Magyar nemzet 1867 ben elfogadott: engedjék kérdeni elöbb egy oly név emlé
jt számitásnak gondolják e felfel ujjitani az ifjusá szerü nagyszerüségje még
kép melyet a Magyar Nemzet Képviselöinek törvény csak azt a pusztán nev
csak arra sem tartom méltónak hogy türje el hulgasa ülesett, s ne tusitsa
legessé vált minöséget mely ama nev viselöjével vele en e kérdés tisztelt
öt ki a Magyar polgárok sorából? Nem akarom szera én nevem becsülete
Urain! mert ha megérdemlettem e kitüntetést, ugy a nez ugy a Nemzet
nek szivében foltnak kell lenni; ha pedig nem érdemel De hát megtette. Az
olyat mit tett velem. a mit nem kellett volna tenni ül ujjitani az ifju
a név ~~melyet Önök~~ melynek emlékét Önök felfel ak sia végzé életét. Le
sóg elött, egy oly ember neve, a ki mint kitasztott gy egy ily név emlé
gyen érdemletten, legyen érdemlettenül; én kétel eden bozditására. De
kének felfel ujjitása jól választott mód lehessen az ifj
ez az Önök meritélésére kell biznom.
Vagyok az, s ez czélszerünek vagyon mazamat a jó
ebb az tanácsát teszen. Hanem engedjék megjegyz

alapitványa az én nevemről neveztetnék az nem felelne meg a tény állásnak. Az
én beleegyezésem abba ugy nézne ki, mintha én idegen tollakkal akarnék ékeskedni.
Ha azonban irántami jó indulatuk azt kivántatja Önökkel hogy alapitványuk
az én szerény nevemmel hozassék kapcsolatba, a nehézség melyet emlitek
ellenne háritva, ha az a mit Önök alapitottak nem Kossuth alapitványnak
hanem Kossuth emlék alapitványnak neveztetnék, mert ez azt jelentené
hogy (érdemletten vagy érdemletlenül, ez nem tartozik a dologra) voltak a kik
indittatva találták magukat egy nemes czélú alapitványt téve, azt az én szerény
nevemmel hozni kapcsolatba, a mi megfelelne a szándoknak, melynek
Önök becses levelükben kifejezést adnak; mig ellenben az ha az alapitvány az
én nevemről neveztetnék, idővel midőn az emlékezetek elmosódnak azon magyarázatra
adhatna alkalmat, hogy én tettem az alapitványt, holott nem is tettem
s nem is vagyok oly anyagi helyzetben hogy tehetném

De legyen ugy a mint Önök jónak látják; megjegyzésemet minden feltartás
nélkül alárendelem Önök akaratának

Megujitva iránta tanúsitott jó indulatukért őszinte köszönetemet
maradok kiváló nagyrabecsüléssel

Önöknek tisztelt Uraim!

Megyei Levéltár
Nyíregyháza

lekötelezett kész szolgájuk

Kossuth Lajos

kamataiból a nyiregyházi ágostai evang. főgymnasium VIII-ik osztályának *a magyartörténelemben* legtöbb ismeretet felmutató jeles, tiszta erkölcsü növendéke — vallásfelekezeti különbség nélkül — részesüljön minden tanévzáró ünnepély alkalmával jutalmazásban. Az alapitvány ma már létesült!

Nekünk jutott azon valóban megtisztelő bizalom polgártársaink részéről, hogy ezt Neked, e sorokban tudomásodra juttatni szerencsések lehessünk, egyszersmind mély alázattal és bizalommal esedezzünk azért, hogy méltóztassál nekünk kegyesen megengedni azt, miszerint ez alapitvány örökké nagy nevedről neveztessék.

Ezen kérelmünk előterjesztésére főleg az ösztönöz, hogy a nevezett tanintézet magyar ifjuságának lelki szemei előtt évenként ujittassék fel dicső emléked!

Életednek hátralévő szakára Istenünkhöz áldásért fohászkodva, a legmélyebb tiszteletünk és hálánk kifejezésével maradtunk, emlékedet sziveinkbe zárva

Nyiregyházán, 1890. évi augusztus hó 26-án.

hazafiui üdvözlettel

örökre hiveid:

Bencs László, Somogyi Gyula, Bogár Lajos,
Dr. Meskó László, Leffler Sámuel, Kerekréthy Miklós,
Májerszky Béla, Török Péter.

Erre a levélre Kossuth Lajostól a következő válasz érkezett:

(Lásd Kossuth mellékelt eredeti levelét.)

Az alapkezelő bizottság, mely 1890. évi márczius hó 15-ikén dr. Meskó László, Bogár Lajos, Májerszky Béla és Fest László urakkal lett kiegészitve, Kossuth Lajos levelének birtokában, 1891. évi márczius hó 11-ikén összeült s elhatározta, hogy felkéressék a főgymnasium kormányzó tanácsa és tanári kara az iránt, hogy működjék közre, miszerint az alapitó polgárság intentióihoz és az alapitólevél természetéhez és szelleméhez híven — lásd az alapitólevelet — az első jutalomkiosztás megtörténjék, még pedig márczius hó 15-ikének emlékezetes ünnepén. A kormányzó tanács készséggel engedett a felhivásnak s a tanártestület által kijelölt három jeles ifju közül: Adamovics András, Heuman Jenő és Rézler Jenő közül, szavazattöbbséggel Adamovics Andrást érdemesitette arra, hogy ez alapitványból az első 50 forinttal jutalmaztassék.

Lélekemelő megható ünnep volt az, mely ennek folytán 1891. évi márczius hó 15-ikének délelőtti óráiban a főgymnasium dísztermében lefolyt. Dr. Meskó László főgymnasiumi felügyelő az egybegyült ifjuság, kormányzó tanács, tanári testület jelenlétében, hazafias eszmékben gazdag, emelkedett hangu jeles beszédben ecsetelte e napnak és magának a ténynek fontosságát és jelentőségét, nemes, nagy tettekre buzditván, hazaszeretetre intvén az ifjuságot. Szavai a felügyelőnek gyujtottak, lelkesitettek; s midőn néven nevezte a kitüntetett ifjut, és Adamovics András a gyülekezet előtt megható szavak kíséretében átvette a felügyelő kezeiből a polgárság önszántából létrehozott alapitvány első gyümölcsét, alig maradt szem szárazon a hazafias érzelmek túláradása következtében.

A kezelő bizottság tulajdonképeni feladatának végére ért akkor, a midőn az alapot összehozta; kötelességének tartotta azonban azt is, hogy azokhoz, kik tetemesebb összeggel járultak az alap létesitéséhez, írásban intézzen köszönetet Legutolsó ténye az alapitólevél formaszerü megalkotása volt és az, hogy Kossuth Lajosnak eredeti levelét és az alapitványi összeget, 1024 forintot, megőrzés és kezelés czéljából a főgymnasiumi tanácsnak átszolgáltatta.

A történeti hűség kedvéért kedves kötelességünknek ismerjük azok neveit közölni, kik az alapitvány létesitéséhez adományaikkal járulni szívesek voltak. Hadd legyen nevök megörökitve e lapokon s példájok buzditsa az utókort hasonló tettek elkövetésére.

A Kossuth Lajos emlék-alapitvány alapitólevele.

Nyiregyháza városának 1889. évi márczius hó 15-két ünneplő polgársága, ez örökre emlékezetes nagy napnak és a szabadságharcz legdicsőbb alakjának tiszteletére egy alapitványt létesit a következő feltételek mellett:

1. Az alapitvány neve: „*Kossuth Lajos emlékalapitvány. 1848.*“

2. Az alapitvány összege 1000 azaz egyezer forint osztr. magy. értékben, mely összeg a nyiregyházi ágostai ev. hitv. főgymnasiumnak adatik örök tulajdonul; kezelése a főgymnasiumot kormányzó tanács tagjaira bizatik.

3. Az alapitvány czélja és rendeltetése, hogy annak kamataiból a nyiregyházi ágostai ev. főgymnasium VIII-ik osztályának egyik jómagaviseletü növendéke, pályázat utján, évenként megjutalmaztassék.

4. A kitüntetett ifju megjutalmazásánál figyelembe nem veendő sem vallása, sem szüleinek vagyoni állása, sem származása, egyedül jeles szorgalma és a *magyar történelemben* elért tanulmányi eredmény. Így véljük leginkább az „*egyenlőség*“ szent eszméjét megvalósitani: „*Erkölcsi tulajdonok lépjenek versenyre egymással s győzzön a jobb!*“

5. Az ösztöndijra a tanári testület évenként pályázatot hirdet a VIII-ik osztály növendékei között. Az irásbeli dolgozat tárgya mindig a magyar történelem köréből tüzendő ki; még pedig minden év deczember 18-ig; az idegen kézzel irt pályaművek jeligével ellátott levél kiséretében a főgymnasium igazgatójánál márczius hó 1-ső napjáig bezárólag nyujtandók be.

6. A pályaműveket a VIII-ik osztályban tanitó magyar történelem és magyar irodalom szaktanárai együtt birálják meg; irásban kifejezett véleményüket a tanári testület elé terjesztik, mely a viszonylagosan legjelesebb pályaművet a főgymnasiumi tanácsnak megjutalmazás végett beterjeszti, hol is a jeligés levél felbontatik s a jutalom kiadása elhatároztatik.

7. A jutalom mindenkor márczius hó 15-én az összes tanuló ifjuság, főgymnasiumi tanári kar és tanács s egyéb tanügy barátok jelenlétében a főgymn. korbeli felügyelője által adandó ki, mikor is a megjutalmazott ifju pályaművét vagy felolvassa, vagy felolvastatja.

Adja Isten, hogy ez alapitványunk következtében ifjaink lelkében a hazai történelem tanulmányozására kedv, a történelmi nagy alakok erényeinek utánzására lelkesedés s a haza iránt jeles tettekben nyilvánuló szeretet ébresztessék!

Kelt Nyiregyházán, egyezernyolczszázkilenczvenegy (1891.) évi junius hó 15-én.

A polgárság megbízásából:

Leffler Sámuel,
a Kossuth Lajos-alap kezelő bizottság tagja, jegyzője.

Bencs László,
biz. elnök.

Dr. Meskó László. **Kerekréthy Miklós.** **Okolicsányi Géza.**

Török Péter. **Bogár Lajos.** **Somogyi Gyula.**

A Kossuth Lajos emlék-alapitványra adakozók névsora.

Folyó szám	Évszám, melyben az adományozás történt	Adományozó neve	Adományozott összeg frt	kr
1	1889. márczius 15.	Kerekréthy Miklós	50	—
2	„	Bencs László	25	—
3	„	Török Péter	25	—
4	„	Somogyi Gyula	25	—
5	„	Okolicsányi Géza	20	—
6	„	Hoffmann Adolf	10	—
7	„	Barzó János	10	—
8	„	Hudák Károly	5	—
9	„	Fejér Imre	5	—
10	„	Juhász Etele	5	—
11	„	Vojtovics Bertalan	5	—
12	„	Ungár Lipót	5	—
13	„	Dr. Török Gábor	5	—
14	„	Barzó Mihály	5	—
15	„	Leffler Sámuel	5	—
16	„	Porubszky Pál	5	—
17	„	Jánószky Pál	5	—
18	„	Teszter Lajos	5	—
19	„	Nyírvidék szerk. és kiadója	5	—
20	„	Dr. Baruch Mór	5	—
21	„	Zieger testvérek	4	—
22	„	Dr. Rozenberg Emil	3	—
23	„	Oláh Géza	3	—
24	„	Fest László	3	—
25	„	Macsánszky Sámuel	3	—
26	„	Maurer Károly	3	—
27	„	Dr. Zinner Jenő	2	—
28	„	Kovács Ferencz pénztárnok	2	—
29	„	Herskovics Mór	2	—
30	„	Szappanos Péter	2	—
31	„	Alföldy Károly	2	—
32	„	Dr. Konthy Gyula	2	—
33	„	Neubauer testvérek	2	—
34	„	Munczhard József	2	—
35	„	Dr. Belényesy András	2	—
36	„	Hook Pál József	2	—
37	„	Dr. Laufer Miksa	2	—
38	„	Dr. Hoffmann Mór	2	—
39	„	Pazár István	2	—
40	„	Nagy Lajos biró	2	—
41	„	Kovács József	2	—
42	„	Motoska Soma	2	—
43	„	Tatay István	2	—
		Átvitel	283	—

Folyó szám	Évszám, melyben az adományozás történt	Adományozó neve	Adományozott összeg frt	kr
		Áthozat	283	—
44	1889. márczius 15.	Preisz Ignácz	2	—
45	„	Csukás József	1	—
46	„	Fejes István	1	—
47	„	Barkóczy Barna	1	—
48	„	Szentmáriay Gyula	1	—
49	„	Rochlitz Ignácz	1	—
50	„	Hartstein Pál	1	—
51	„	Dr. Hartstein Sándor	1	—
52	„	Márky Béla	1	—
53	„	Marsalkó Gusztáv	1	—
54	„	Szilágyi Gyula	1	—
55	„	Barzó István	1	—
56	„	Rotaridesz János	1	—
57	„	Jóna Géza	1	—
58	„	Verner László	1	—
59	„	Lefkovics Ede	—	50
60	„	Szilágyi János	—	20
61	„	Az 1889. évi márczius 15-iki estélyből fenmaradt	10	24
62	1890-ik évben	Dr. Meskó László	26	—
63	„ „	Bodnár István	25	—
64	„ „	Haas Mór	25	—
65	„ „	Bleuer Sámuel	10	—
66	„ „	Zoltán János	10	—
67	„ „	Glück Dávid	10	—
68	„ „	Burger Mihály	10	—
69	„ „	Dietz Sándor	10	—
70	„ „	Glück Ignácz	10	—
71	„ „	Bogár Lajos	5	—
72	„ „	Dr. Török Gábor másodszor	5	—
73	„ „	Májerszky Béla	5	—
74	„ „	S. Kohn Hermann	5	—
75	„ „	Ferenczy Miksa	5	—
76	„ „	Ungár Lajos	5	—
77	„ „	Pavlovics Imre	5	—
78	„ „	Fest László másodszor	2	—
79	„ „	Eltscher Simon	2	—
80	„ „	Jármy Vincze	2	—
81	„ „	Macsánszky Sámuel másodszor	1	—
82	„ „	Tornay István	1	—
83	„ „	Két asztaltársaságból többen	16	37
84	„ „	1890. évben gymnasiumi majálison Okolocsányi G. gyüjtése	7	—
		Átvitel	512	31

Folyó szám	Évszám, melyben az adományozás történt	Adományozó neve	Adományozott összeg frt	kr
		Áthozat	512	31
85	1891-ik évben	Nyiregyházi tak. pénztári egyesület	100	—
86	„ „	Nyiregyházi ipar- és keresk. bank	50	—
87	„ „	Gróf Dessewffy Dénes	50	—
88	„ „	Gróf Dessewffy Alajos	50	—
89	„ „	Gróf Dessewffy Béla	50	—
90	„ „	Nyiregyházi Casinó egyesület	50	—
91	„ „	Nyiregyházi kereskedői egyesület	25	—
92	„ „	Szabolcsi hitelbank	25	—
93	„ „	Polgári olvasó-egylet	15	—
94	„ „	Rózsakerti József	15	—
95	„ „	Stern Jenő másodszor	10	—
96	„ „	Klár Gusztáv	10	—
97	„ „	Dr. Török Gábor harmadszor	5	—
98	„ „	Keresztesy István	5	—
99	„ „	Ehrenreich Ignácz	5	—
100	„ „	Dr. Jósa András	5	—
101	„ „	Saáry Pál	5	—
102	„ „	Léderer Ignácz	4	—
103	„ „	Incze József	2	80
104	„ „	Szamueli Áron	2	—
105	„ „	Szamueli Lajos	2	—
106	„ „	Horovitz Jakab	2	—
107	„ „	Nyiry Ferencz	2	—
108	„ „	Kubassy Gusztáv	1	—
		Összesen	1003	11
		Időközi kamatokból befolyt	70	89
		Főösszeg	1074	—
		1891. márczius 15-én ezen összegből ösztöndijra kiadatott	50	—
		Az alapitvány főösszege	**1024**	—

Török Péter,
az alapitvány kezelésével megbízott ideiglenes pénztárnok.

Iskolai ünnepélyek. Az ifjuság majálisa. Hangverseny.

Márczius hó 15-ének megünneplésén kivül ünnepet ültünk május hó 2-án az 1790 91-dik XXVI-dik törvényczikk évszázados fordulója alkalmából.

A tanácsnak, a tanártestület tagjainak s a tanuló ifjuságnak jelenlétében az alkalmi szónoklatot Geduly Henrik vallástanár tartotta az iskola disztermében. A történelmi visszatekintetekben gazdag, a protestáns egyház szenvedéseit, küzdelmeit, reményeit ecsetelő beszéd a mily tapintattal,

tanusággal ismertette meg egyházunk történetét az ifjuséggal, — már t. i. a mint az egy alkalmi beszéd keretében lehetséges — éppen olyan elismeréssel nyilatkozott II. Lipót királynak századok sebeit behegesztő fejedelmi bölcs elhatározása és az ebből kifolyó alaptörvény felől; s miután kimeritően, világosan megmagyarázta az ifjuságnak a törvény egyes §§-ait, hálára és imádásra intette a hallgatóságot a kegyelem és áldás Istene, — kegyeletre a dicső király emlékezete, — meleg egyház-szeretetre a közegyház és testvér szeretetre egymás iránt.

Csinos ünnepet rendezett a főgymnasiumi „Bessenyei kör“ junius 6-án. Az ünnepély sorrendje a következő volt:

1. Elnöki megnyitó.
2. Schumann R. „*Élj őseink hazája*“ Énekli a főgymnasiumi daloskör.
3. *Kovács János tanár emlékezete.* Jutalmazott költemény, előadja a szerző: Pazár István VII. o. t.
4. Gounod: *Romeo és Julia.* Fantasie. Hegedün előadja Eötvös Dezső VI. o. tanuló, zongorán kiséri Pazár István.
5. *Walesi-Bárdok.* Szavalja Heumann Jenő VIII. o. t.
6. Weber C. M. *Jubileumi nyitány.* Zongrán előadják Keresztesy Gyula és Pazár István VII. o. tanulók.
7. „*Laco*“ Monolog. Előadja Pazár Béla VIII. o. t.
8. *Marseillese.* Énekli a főgymn. daloskör.
9. Jutalmak kiosztása.

A szép számmal megjelent előkelő közönség élvezettel hallgatta az előadást s minden egyes darab után biztató, lelkesitő módon adott megelégedésének, tetszésének kifejezést.

A társadalmi élet élénkitését, a művelt elemek érintkezését és így sorakozva, tömörülve: a művészet egyes ágainak művelését czélozva rendezte a tanári testület is április hó 4-én hangversenyét a tanári nyugdijalap javára s nem hiszem, hogy szerénytelennek fogja mondani valaki azon kijelentésemet, ha állitom, hogy rendezte a jelen levő distingvált és intelligens közönség teljes megelégedésére s élvezetére. A változatos műsorozat a következő módon volt összeállitva:

I. rész. 1. *a) Suitte.* (2 tétel, vonos zenekarra) Grieg. *b) Nászinduló.* Mendelsohn. Előadja a műkedvelő zenekar Fridmann József úr vezetése alatt. Tagok: Hoffmann Sándor úr (fuvola); dr. Hoffmann Emil, Leffler Sámuel, Eötvös Dezső urak (első hegedü); Jósa Vilma k. a., Fridmann Sándor, Gara Zoltán (2. hegedü); Dr. Hoffman Mór, (viola); Szlaboczky Imre, Fridmann Samu urak (gordonka); dr. Nagy Sándor, Zsák Endre urak (nagy bőgő);

Jósa Mártha k. a. (zongora); Nagy Lajos úr (f. harmonium). 2. *Ábránd.* „A csalogány panasza“ Mosonyi M. Zongorán előadja Paczka Margit k. a. 3. *„Jehova“* Kiss J. Előadja Porubszki Pál úr. 4. *Dalok: a)* „bölcsődal“ (Wiegenlied) Weiss Gy. *b)* „Tavaszdal“ (Mailied) Gabryel V. Énekli Jósa Mártha k. a., zongorán kiséri Mikecz Dezső úr. 5. *a) Reverie* Vieuxtemps. *b) Tündértáncz* Propper. Hegedün előadja Friedmann József úr, zongorán kiséri Paczka Margit k. a. II. rész. 1. *„Saltarello.“* Heller. Zongorán előadja Haas Jenny k. a. 2. Czimbalom-solo: Előadja dr. Horváth József úr. 3. *„Bál után“* Monolog. Előadja Ferlicska Kálmánné úrnő. 4. *Vonós-négyes* Haydn. *a)* Allegro moderato, *b)* scherzo, *c)* adagio, *d)* finale. Előadják: Friedman József (1. hegedü), dr. Hoffmann Emil (2 hegedü), dr. Hoffmann Mór (viola), Friedmann Samu urak (gardonka). 5. *Rákóczi-induló* Liszt Ferencz. Előadják két zongorán: Bencs Mariska, Jósa Mártha, Martinyi Margit, Szeszich Emma kisasszonyok.

Az erkölcsi sikeren felül a hangverseny a jótékonyczélra is 423 frt 97 krajczárt jövedelmezett.

Ha ismételten ez uttal is köszönetet mondok a hangversenyben szereplő hölgyeknek és uraknak közreműködésükért; elismeréssel adózom ezennel Leffler Sámuel és Szlaboczky Imre tanártársaimnak is, mint a hangverseny tulajdonképpeni rendezőinek.

Könyv- és szertárak.

1. A) Tanári könyvtár.

A tanári könyvtár ez évben részint vétel, részint ajándékozás, részint előfizetés utján szaporodott önálló szakmunkákkal, folyóiratokkal. Vétel utján szaporodott 60 kötettel, 6 füzettel; ajándék utján 34 kötettel, 43 füzettel

Vétel utján szerzett művek: Virág Benedek: Magyar századok 5 k. Bajza József: Összegyüjtött munkái 4 k. Vörösmarthy Mihály: Összes munkái 8 k. Petőfi Sándor: Költeményei 4 k. Tompa Mihály: Összes költeményei 4 k. Kazinczy Ferencz: Összes munkái 5 k. Katona József: Művei 3 k. Kármán József: Művei 2 k. Arany János: Összes munkái 8 k. Arany János: Hátrahagyott iratai és levelezése 4 k. Badics Ferencz: Fáy András életrajza 1 k. Ábel Jenő: XV. századbeli írók művei 1 k. Szarvas-Simonyi: Magyar nyelvtörténeti szótár II. k. 5—10 f. Szilágyi Sándor: Magyar történelmi életrajzok VI. k. Barthelémy-St.-Hilaire-Péterfy: A philosophia viszonya a természettudományokhoz 1 k. Felméri Lajos: Neveléstudomány 1 k. Rambaud-Laukó: Oroszország története

2 k. Boissier-Csiky: Cicero és barátai 1 k. Gothard Jenő: A fotografia 1 k. Schmidt Sándor: A drágakövek 2 k. Magyar tud. akademia: Almanach 1891-re 1 k. Századok repertoriuma 1 k.

Összesen: 60 kötet, 6 füzet, 164 frt 24 kr. értékben.

Ezeken kivül a következő folyóiratok és szaklapok rendeltettek meg: Tanáregyleti közlöny, Philologiai közlöny, Magyar nyelvőr, Irodalomtörténeti közlemények, Földrajzi közlemények, Századok, Közoktatásügyi szemle, Evang. egyház és iskola, Protestans egyházi és iskolai lap, A Magyar tudományos akadémia összes kiadványai. 65 frt 72 kr. értékben.

Ajándékozás utján nyert művek:

A nagym. vallás- és közoktatásügyi miniszterium ajándéka: Keleti Károly: A Balkán félsziget közgazdasági viszonyai 1 k. Vargha Gyula: Magyarország pénzintézetei 1 k. Jelentés a közoktatás állapotáról 1 k.

Márky Elek úr ajándéka: J. Márton: Lexicon trilinque 2 k. Chr. Stockii: Clavis linquae sanctae 1 k. P. Molinaei: Anatome Arminianismi 1 k. P. Merulae: Opera de antiquit. Romanorum 1 k. J. F. Buddei: Historia ecclesiastica 2 k. J. L. Fabricii: Opera omnia 1 k. A. A.: Arcana pacis Westphalicae 1 k. C. Sibelii: Conciones 1 k. H. Relandi: Palaestina 1 k. Jo. G. Heineccii: Elementa philosophiae 1 k. J. H. Ursini: Parallela evang. Francfurti 1 k.

Tarczali Dezső úr ajándéka: Ipolyi A.: A magyar koronázási jelvények leírása 1 k. Szalay: Államférfiak és szónokok könyve 2 k. Gr. Vay: Magyarország története 4 f.

Habzsuda D. úr ajándéka: Kruspér István: Légtüneti észleletek II. k. Schenzl-Kurländer-Gruber: Meteorologiai évkönyv X. k. Hann-Köppen: Meteorologische Zeitschrift 5. 8. f.

Korányi Imre úr ajándéka: Elhunyt kedves fia Gyula után maradt tankönyvek 10 k.

Buthy Lajos úr ajándéka: Örömnapok 1 k.

Czapáry Albert úr ajándéka: Szobai edényes növénytenyésztés 1 k.

Nagyt. Bartholomaeidesz János úr ajándéka: Somogyi Péter fogsága Stromp Lászlótól 1 k.

Összesen: 34 kötet, 43 füzet.

Ezeken kivül a Grill, Lampel, Eggenberger, Franklin-Társulat, Kókai, Bernovics, Harmathy könyvkiadó-czégek küldtek mutatványpéldányokat a kiadásukban megjelent tankönyvekből.

Schwertner Ferencz úr a könyvtárnak 3 frtot adott.

Könyvek vásárlására, folyóiratok előfizetésére 230 frt 6 kr., kötésére 27 frt 40 kr. fordittatott; főösszeg: 257 frt 46 kr.

Könyvtárőr: Moravszky Ferencz.

B) Ifjusági könyvtár:

Az ifjusági könyvtárban van összesen 403 mű 542 kötetben. Jelen tanévben gyarapodott a gyüjtemény 42 kötettel.

A Természettudományi Társulat ajándékából kaptunk 5 kötet népszerü Természettudományi felolvasásokat.

Nt. Bartholomaeidesz János úr ajándéka: Hörk J.: A hős Keczer András ev. vértanu 1 k. Dr. Masznyik E.: Luther élete 1 k. Breznyik J.: A selmeczbányai ág. h. ev. egyház és lyceum története 2 k. Lukács Ö.: Nyiregyháza története 1 k. Hörk J: Az ev. tiszakerület püspökei 1 k. Csecsetka: A magyar ág. ev. egyház theol. akad. évkönyve 1 k.

Dolinay Gyula úr ajándéka: Dolinay Gy.: A turin-párisi kirándulás évkönyve 1 k. M.me J. Colomb: A muzsáért 1 k.

Vétel utján szereztettek: Bánóczi: Révay élete és munkái 1 k. Dante-Szász: Isteni szinjáték 1 k. Szász K.: Világirodalom eposzai 2 k. Thierry: Római birodalom 1 k. Kiss János: Emlékezéseim 1 k. Mikszáth K.: Urak és parasztok 1 k., A jó palóczok 1 k. Czuczor költeményei 1 k. Daudet A.: Tarasconi Tartarin 1 k. Baksay S: Szederindák 1 k. Szekeres Ö.: Rovargyüjtő 1 k., Növénygyüjtő 1 k. Tóth Kálmán költeményei 2 k. Ballagi A.: Magyar testőrség története 1 k. Abafy: Figyelő 3 k. Sz. Kiss-Kálmán-Bierbrunner: Magyar Athenás 1 k. Csengery A.: Történetírók és Történetírás 1 k. Kemény Zs.: A rajongók 2 k. Goethe-Dóczy: Faust 1 k. Berzsenyi ódái 1 k. Dóczy: Csók 1 k. Eötvös J. br.: A falu jegyzője 2 k.

Az összes szerzemény 34 kötet, részben leszállitott árakkal 50 frt 79 kr. értékü. Könyvkötésre 3 frt 50 krt fordítottunk.

Könyvtárőr: Porubszki Pál.

2. *Természettani szertár.*

A természettani szertár ez évi gyarapodása:

1. Calderoni és társa czégtől vettünk egy nagyobb távcsövet, melynél a cső hossza 13 dm., a tárgylencse átmérője 80 cm.; az állvány szerkezete a távcsövet vízszintes és tetőirányos sikban mozgatja. Van hozzá 2 db szemlencse külön csőben földi tárgyak vizsgálásához; 2 db szemlencse — közös csőbe helyezhető — csillagászati vizsgálatokhoz; ezek mindenikéhez fénytompitó üveg is van alkalmazva napvizsgálásokhoz; végül a távcső oldalán van egy kis — fonálkereszttel ellátott — csillagkereső távcső. A fémrészek nikkelezett sárgarézből készültek. A lencsék párisi készitmények. Ára e becses műszernek 400 frt volt, mely összegből ez évben 300 frtot fizettünk; a maradék a jövő tanév számláját terheli. — 2. Egy darab kautsuklap (72 kr). 3. A tantermek számára 4 db hőmérő á 70 kr. (2 frt 80 kr.)

Szertárőr; Mészáros Ferencz.

3. *Természetrajzi szertárak.*

1. *Ásványtani szertár.* Bleuer Mór ibrányi földbirtokos úr ajándékából szaporodott 13 tőzeg minta-példánynyal, melyek különböző czélra részben gyárilag kikészittettek, részben pedig természetes nyers, szálas minőségben különböző mélységből függélyes vagy vízszintes vágás által emeltettek ki. A turfa darabok részint a bajorországi Haspelmoor és Kolbermoor, részint pedig az ibrányi ajándékozó úr (szabolcsi) birtokából valók.

2. *Az állattani szertár* részére ajándékozott Martinyi József főgymn. igazgató úr egy általa az átvonuláskor lőtt törpe ludat (anser erythropus), Keresztesi István tiszttartó úr szinritka mezei nyulat (lepus timidus L.) és Phasianus colchicust (L. part. albino), Gara Miklós VI. o. tanuló köz. királykát (regulus cristatus Koch), Maar Mihály VII. o. tanuló közöns. héját (Astur palumbarius L.) ugyancsak egy tanuló vércsét (falco timanculus) Kulcsár Károly úr egy általa lőtt bagoly szemü lilét (Oedicnemus crepitans) és vétetett kitömve egy császár fajd (tetrao bonasia.)

Gyarapodott továbbá az állattani szertár vétel utján egy magán csiga- és kagyló-gyüjteménynyel, melyben részint természetes részint csiszolt állapotban a következő fajok foglaltatnak, némelyek többszörösen, színváltozatban és különböző nagyságban.

a) Csigák: Strombus gigas 3 db, Cymbium aetiopicum, voluta diadema 2 db, nautilus pompilius, dolium galea 2 db, trochus 4 db, turbo 7 db, murex 15 db, cassis cornuta 2 db, triton tritonis, pagurus bernhardus csigahéjban, Conus 27 db, pterocera 7 db, pirula ovum, terebra maculata 2 db, oliva porphyria, mytra episcopalis 2 darab, rostellaria curvirostris, pilula melongona, nagyszámu limax, harpa 3 db, cassis viva, cassideria echinofora helix cypraea és még meg nem határozott csiga, összesen mintegy 650 db.

b) Kagylók: természetesek vagy csiszoltak: Margaritana margaritifera 3 db, anomia placenta 2 db, unio pictorum, haliotis 16 db, meleagrinák, arca noae, solen vagina, mytilus edulis, tridacna gigas, tridacna squamosa, ostreák és pectenek, terebratula, pinna heminuda 2. Hippopopus maculatus, Cytherea dione stb. Összesen mintegy 150, közte sok még meg nem határozva.

c) Ugyanezen gyüjteményben van még: Hippocampus brevirostris, cancer pagurus, maja squinado 2 hommarus marinus, Echinus 3, asteroidea 10, heteropora abrotanoides 2, Madrepora 2, gorgonia flabellum.

A természetrajzi szertár gyarapitására a főgymnasiumi pénztárból kiadatott összesen: 123 frt 76 kr.

Szertárőr: Szlaboczky Imre.

4. *Rajzszertár.*

1. Balló Ede „Stilszerü rajzminták gyüjteménye. 1 füzet. Ára 3 frt 2. Landau. Arányok szerinti rajzolás. 120 darab 4 frt 60 kr.

5. *Éremtár.*

Nyiregyháza városa képviseletének határozatából Arad sz. kir. város által a 13 aradi vértanu emlékére emelt szobor leleplezése alkalmával veretett bronz éremmel.

6. *Torna-szertár.*

1. Kokuszhéjból készült matrácz.	2 darab.	Ára	50 frt.	
2. Lócza	3 darab.	Ára	5 frt.	
3. Sövény-akadály ugráshoz .	4 darab.	Ára	22 frt.	
4. Fabot	60 darab.	Ára	15 frt.	
5. Apróságokra			3 frt	40 kr.
			95 frt	80 kr.

Rajz- és torna-szertárőr: Szappanos Péter.

7. *Bútor-szaporulat.*

Tíz darab kettős ülésü iskolai pad 100 frt.

III.

Jótétemények. Ösztöndijak.

I. Az igazgató a beiratás alkalmával a gymn. alapra fizetendő egy forintot elengedte: Ruzsa Endre (II), Honétzy Géza (II), Pazár István, Mráz Endre (VII), Pazár Béla, Bajdik György (VIII), Herskovics Ferencz (III) és Herskovics Dezső (VII) o. tanulóknak. Elengedett összeg: 8 frt.

II. Az izraelita hitközség elöljárósága részéről nyert felhatalmazás alapján elengedte az igazgató a vallás tanitási dijat (3 frt) a következő izraelita tanulóknak: Fejér Gábor, (1 frt 50 kr.) Herskovics Ferencz (III), Herskovics Dezső (VII), Leitner Mihály (VIII), Goldmann József (VII), Csillag Sándor (III). Elengedett összeg 16 frt 50 kr.

III. Tandijból 6 frt elengedtetett: Dedics Kálmán, Szokolay Gyula (I), Somogyi Mihály (II), Kollár Pál (IV) tanulóknak. Félévi tandij (12 frt) elengedésben részesültek: Zsák Zoltán (I), Bencs Károly, Honétzy Géza (II), Csillag Sándor, Fejér Gábor, Hechter Lajos, Kerekes István, Kokorgyák György, Lukrics Károly, Margita Viktor, Osztermann Ernő, Szabó Miklós (III), Babej László, Furmann Lajos, Krecsák Lajos, Susztek Károly, Suták Sándor, Zsák Dezső (IV), Janousch Rudolf, Kovács Lajos, Murányi László (V), Oltványi Ödön (VI), Mráz Endre, Pazár István (VII), Adamovics András, Bajdik György, Dietz Miklós (VIII) tanulóknak.

Egész évi (24 frt) tandija elengedtetett: Domján Gyula, Molitorisz József (II), Jakab Mihály (IV), Molnár Sándor (VI), Tinschmidt Márton (VII) tanulóknak.

Elengedett tandij: 408 frt.

IV. A tápintézeti dij fele (25 frt) elengedtetett: Kokorgyák György (III), Batta Elek, Birta József, Szabó Gyula (IV) tanulóknak.

Egész tápintézeti dij (50 frt) elengedésben részesült: Honétzy Géza II. oszt. tanuló.

Elengedett tápintézeti dij összege: 150 frt.

V. Jutalom- és ösztöndijban részesültek:

1. A Somogyi Dezső nevére tett alapitvány kamataiban (egyenként 6 frt), Suták Sándor (IV), Molnár Sándor (VI) részesültek, nt Farbaky József főesperes ur által februárius hó 18-án kiosztva.

2. A gróf Teleky-Róth Johanna-féle alapitványból nyert Pazár Béla (VIII) 38 frtot.

3. A Haas Mór-féle alapból egyenként 40 forintot kaptak: Molnár Sándor (VI), Pazár István és Pollatsek Rezső (VII). Ez utóbbi különösen a mennyiségtanban tett szép előhaladása miatt.

4. A Groák Zsigmond nevére tett alapitvány kamataiban (22 frt 63 kr). Heuman Jenő (VIII) részesült.

5. A Nikelszky Lajos nevére tett alapitvány kamatait (25 frt) Mráz Endre (VII) kapja.

6. A Nikelszky Andor nevére tett alapitvány kamataiban (25 frt 80 kr.), Kubassy Béla (VII) részesül.

7. Az Augusztinyi Jánosné Hrabovszky Antonia alapitvány kamataiból (32 frt 44 kr) Suták Sándor (IV), 12 frt 44 krt) Molitorisz József (II) és Vietorisz István (I) tanulók 10—10 forintot kapnak.

8. A Zsiska-Gráf alapból 25 frt 71 kr.), Krecsák Lajos (IV) kap 15 frt 71 krt, Jakab Mihály (IV) 10 frtot.

9. Kollner Illésné árva fiuk javára tett alapitványából Horváth László (III) 8 frt 15 krt kap

10. A Szekeres János-féle alap kamataiból (26 frt 23 kr.) Zimmermann Kálmán (VIII) és Adamovics András (VIII) egyenként 10—10 frtot nyernek, Furmann Lajos (IV) 6 frt 23 krt kap.

11. A Bajusz-kör által létesitett alapitvány kamatait 5 frt 6 krt. Imre János (IV) kapja.

12. Jóba Elek által felajánlott 1 darab aranyat Lukács Ödön (V) nyeri.

13. Szopkó Alfréd alapitványból, mint jó mathematikus és physikus Grósz Sándor (VIII) 5 frt jutalomban részesül.

14. A tanuló-ifjuság által fentartott „Fillér-egylet“ pénztárából kapnak Tinschmidt Márton (VII) 20 frtot, Feldheim Ferencz (VII), Bergstein Ignácz (V), Murányi László (V)

és Propper Dezső (V) 10—10 frtot, Fejér Gábor (III), Honétzy Géza (II), Goldstein Zsigmond (II), Nagy Dezső (II) és Mikecz Miklós (II) 5—5 frtot

Jutalom-könyveket kaptak: Gara Zoltán (IV) és Szikszay Miklós (II), Ferenczi Miksa ur által ajándékozott Vörösmarty Mihálynak „Zalán futása“ czimü művét kapta: Bergstein Ignácz (V) és Tarczali Dezső úr ajándékából Smiles „kötelesség“ czimü munkáját Lukács Ödön (V); Bergstein Ignácz és Lukács Ödön a jutalomkönyveket a magyar dolgozatokban tanusitott kiválóbb szorgalmukért nyerték.

15. Mint jó rajzolók a Groska-féle rajzalapból egyenként 5—5 forint jutalomban részesülnek Berzeviczy Béla (I), Osztermann Ernő (III) és Haisinger Viktor (IV.)

Tanitványaink között a jutalomkönyveken kivül, külömböző czimen kiosztott pénzbeli ösztöndij, jutalom és egyéb segélyösszege 1027 frt 91 kr.

IV.

Elvégzett tananyag.

a) Rendes tárgyak.

I. OSZTÁLY

Osztályfőnök: **Moravszky Ferencz.**

1. **Vallástan.** Het. 2 óra. Protestans: Új-szövetségi történetek alapján hit- és erkölcstani igazságok fejtegetése. Tankönyv: Pálffy: Biblia történetek. Tanár: előbb *Moravszky Ferencz,* majd *Geduly Henrik.* — Róm. kath.: Ó- és Új-szövetségi történetek Röder Alajos nagyobb bibliája alapján. Tanár: *Koncz Ákos,* majd *Melkó György.* — Izraelita: *a)* Biblia történet. Az egyesült királyság. A szétoszlott birodalom. Az első templom pusztulása. Tankönyv; dr. *Zsengeri.* Chut hamsullos. *b)* Hittan: Isten 13 tulajdonsága és az ezek követéséből folyó erkölcsi kötelességek. Az erkölcsi kötelességekről. Tank.: dr. *Zsengeri.* Tanár: *Weisz Mór.*

2. **Magyar nyelv.** Het. 6 óra. Hangok. Egyszerü mondatok; beszéd- és mondatrészek; szóképzés. Prózai és költői olvasmányok elemezése, fejtegetése. Költemények emlézése, szavalása. Kéthetenkint írásbeli dolgozat. Tank: Szinnyei J. Magyar nyelvtan I. r. Lehr-Riedl: Olvasókönyv I. r. Tanár: *Moravszky Ferencz.*

3. **Latin nyelv.** Het. 7 óra. Névragozás; melléknév fokragozása; névmás; rendes igeragozás egyes mondatokon és olvasmányokon szó- és mondattani elemezés alapján begyakorolva. Egyes olvasmányok elemezése. Hetenkint iskolai írásbeli dolgozat. Tank.: Békési: Latin nyelvtan. I. r. Tanár: *Moravszky Ferencz.*

4. **Földrajz.** Het. 4 óra. A magyar királyság, osztrák tartományok és a többi európai országok földrajza. Tank.: dr. Hunfalvy János. Tanár: *Szlaboczky Imre.*

5. **Számtan.** Het. 3 óra. A tizes számrendszer. Római számok. A négy számolási alapmüvelet egész számokkal és tizedes törtekkel. A számok oszthatóságának ismertető jelei. Közös többszörös. A négy alapmüvelet közönséges törtekkel. A tizedes és szakaszos tizedes tört átváltoztatása közönséges törtté, Vonal módszer. Olasz gyakorlat. Időszámitás. A hossz- és területmérték. Hazai pénzek ismertetése. Kéthetenként irásbeli dolgozat. Tank.: dr. Mocnik-Schmidt; Számtan. Tanár: *Szappanos Péter.*

6. **Rajzoló mértan.** Het. 3 óra. A térmennyiségek általában. Planimetria. Pont és egyenes. Két egyenes egymáshoz való viszonya. A vonalak, körívek és szögek alapmiveletei. Központi és kerületi szög. Körvonal. Kör és egyenes. Két kör. Három, négy és sokszögek. Egyenlő, hasonló, összeillő és simmetrikus idomok. Az idomok területeinek meghatározása. Kigyó-, tojás- és csigavonalak. Kerülék. Mértani ékitményes rajzok. Tank.: Mendlik-Schmidt: Rajzoló geometria. Tanár: *Szappanos Péter.*

7. **Szépirás.** Het. 1 óra. Magyar és német kis és nagy betük. Folyóirás. A tanár előirása szerint. Tanár: *Szappanos Péter.*

8. **Ének.** Az énekről általában, a hangrendszer, a hangjegyek és a vonalrendszer, a kulcsok, az üteny, a hangok és hangjegyek értékéről, szünjegyekről. Hangtaláló gyakorlatok az első öt hang terjedelméig (különböző alaphangokból), egész, fél és negyedértékü hangjegyekkel, $^4/_4$, $^3/_4$, $^2/_4$-es üteny felosztással. Sándor Domokos „Gyakorlókönyv a népiskolai énekoktatáshoz I-ső füz. szerint. Egy és két szólamu dalok, egyhangu egyházi dallamok, heti 1 óra. Tanitó: *Zsák Endre.*

9. **Tornászat.** Het. 2 óra. Rend és szabadgyakorlatok; szertornázás; időnként versenyfutással, vagy labdázással összekötött gyalog kirándulás a szabadba. dr. Kelen: A testgyakorlat kezikönyve. Porzsolt: A tornázás kézikönyve nyomán. Tanár: *Szappanos Péter.*

II. OSZTÁLY.

Osztályfőnök; **Máthé György.**

1. **Vallástan.** Het 2 óra. Protestáns: Új-szövetségi történetek alapján hit s erkölcstani igazságok fejtegetése. Tankönyv: Pálffy: Bibliai történetek fejtegetése. Tanár: elébb *Moravszky Ferencz,* majd *Geduly Henrik.* — Róm. kath.: Ó- és Újszövetségi történetek. Roder Alajos nagyobb bibliája alapján. Tanár: *Koncz Ákos,* majd *Melkó György.* — Izraelita: *a)* Töténet: a babiloni fogságtól a bibliai kor végéig. A makkabeusi szabadságharcztól a jelenkorig. Tank.: dr Zsengeri: hut hamsullos. *b)* Hittan: önmagunk iránti kötelességek. Felebaráti kötelességek. Tank: dr. Zsengeri. *c)* Héber olvasás és az imák alkalom szerinti feltalálásának gyakorlása, az I. osztálylyal együtt. Tanár: *Weisz Mór.*

2. **Magyar nyelv.** Het. 5 óra. Az alaktan ismétlésével kapcsolatban a ragos és névutós határozók; az összetett mondatok. Tárgyi és ethymologiai szócsoportok. Prózai és költői olvasmányok fejtegetése, elemezése. Költemények emlézése, szavalása. Kéthetenkint irásbeli dolgozat. Tank.: Szinnyei J.: Magyar nyelvtan II. r. Lehr-Riedl: Olvasókönyv II. r. Tanár: *Moravszky Ferencz.*

3. **Latin nyelv.** Het. 7 óra. A név- és igeragozás ismétlése után a rendhagyó igék. Az igenevek s azok használata mondattani alapon; szóképzés, rövid olvasmányok, sententiák, történeti elbeszéléseknek latinból magyarra s magyarból latinra forditása. Hetenkint egy irásbeli dolgozat. Tank.: Békési: Latin nyelvtan I. II. rész. Tanár: *Máthé György.*

4. **Földrajz.** Het. 4 óra. Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza. Tank.: dr. Hunfalvy János. Tanár: *Szlaboczky Imre.*

5. **Számtan.** Het. 4 óra. Számolási röviditések. Röviditett számtani müveletek korlátolt pontossággal, tekintettel az elkövetett hiba nagyságára. Egyszerü viszonyok és arányok. Egyszerü hármas-szabály. Kettőstételi számitás. Százalék számitás és annak mindennemü alkalmazása arány alapján. Külföldi pénzek. A mértékrendszer részletes ismertetése. Kéthetenkint irásbeli dolgozat. Tank.: Mocnik-Schmidt: Számtan. Tanár: *Szappanos Péter.*

6. **Rajzoló mértan.** Het. 3 óra. Stereometriai elemek. A sík, a pont és sík, egyenes és sík, két sík. Hajlásszög, lapszög, élszög, testszög. A hasáb, gúla, henger, kúp, szabályos testek és gömb főtulajdonságai és hálója. A testek felületének és térfogatának meghatározása. Testminták készitése. A testek axonometrikus ábrázolása árnyékukkal együtt. Tank.: Mendlik-Schmidt: Rajzoló geometria. Tanár: *Szappanos Péter.*

7. **Szépirás.** Het. 1 óra. Magyar nagy betük. Rondirás: kis és nagy betük. Tank.: Vajda Pál: Rondirás. Tanár: *Szappanos Péter.*

8. **Műének.** Az első osztályban tanultak ismétlése és folytatólag az egybekötő iv (ligatura), a hangjegyek meghosszabitása pont által, synkopak (egybevont hangj.), az emelő (♯) és feloldójel (♮). Hangtaláló gyakorlatok teljes dur (kemény) hangsorban, 5 hang a moll lágy hangzás szerint, egész, fél, negyed, nyolczad és tizenhatod értékü hangjegyekkel és leggyakrabban előforduló üteny felosztásokkal. Ernyei gyakorlati énektan szerint. Két szólamu dalok, egyhangu egyh. dallamok, heti 1 óra. Tanár: *Zsák Endre.*

9. **Tornászat.** Het. 2 óra. Rend és szabad gyakorlatok; szertornázás; időnkénti versenyfutással vagy labdázással összekötött gyalog kirándulás a szabadba. dr. Kelen: A testgyakorlat kézikönyve. Porzsolt: A tornázás kézikönyve nyomán. Tanár: *Szappanos Péter.*

III. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Eltscher Simon.**

1. **Vallástan.** Het. 2 óra. Protestáns: Ker. vallástani alapigazságok az Istenről, emberről, Jézus Krisztusról, a keresztény vallásról. Tankönyv: Csisskó: Keresztyén vallástan. Tanár: elébb *Chotvács Ágost,* majd *Geduly Henrik.* — Róm. kath.: Egyháztörténet. Tankönyv: dr. Jordán Károly. Tanár: *Koncz Ákos,* majd *Melkó György.* — Izraelita: *a)* Történet: a macedoni uralomtól a makkabeusok független uralkodásáig. A makkabeusok független uralkodásától Jeruzsálem elpusztulásáig. Tank.: Csukási és Schön: Zsidók története. *b)* Hittan. A zsidó vallás 3 főelve Albó szerint. Embertársaink iránt való kötelességek. Az emberszeretetből folyó kötelességek. Tank.: Csukási: Hittan III. *c)* Héber olvasás stb. mint az első és második osztályban. Tanár: *Weisz Mór.*

2. **Magyar nyelv.** Het. 3 óra. Az egész nyelvtan átismétlése, különös tekintettel a szóképzés és mondatszerkesztésre. Az olvasott leirások és elbeszélések elemezése mellett azoknak tárgyi magyarázata. Költemények emlékeltetése és szavalása; Havonként egy irásbeli dolgozat a tanultak köréből, általános fogalom nyujtás a vers formáról. Tank.: Szinnyei: Rendszeres magyar nyelvtan. Lehr-Riedl olvasókönyve III. kötet. Tanár: *Mikler Sándor.*

3. **Latin nyelv.** Het. 6 óra. Mondattan a bevezetéstől a véghatározóig Ezeknek megfelelő 32 gyakorlatnak magyarból latinra való forditása. Olvasmány: Róma történetéből Servius Tulliustól kezdve a köztársaság koráig; a köztársaság kora a patriciusok és plebejusok közti egyenetlenkedésig. Phaedrusból 17 mese elemezve, forditva és emlékelve. Havonként egy-egy irásbeli házi és iskolai dolgozat. Tank.: Bartal-Malmosi: Gyakorló-

könyv a mondattan vázlatával. Elischer: Latin Olvasókönyv. Tanár: *Mikler Sándor.*

4. **Német nyelv.** Het. 4 óra. Alaktan. Fő- és melléknevek. Számnevek. Névmások. Praepositiók. Az igék conjugatiója az activumban. Az egyszerü mondat elemezése. A Siegfried monda olvasása és fordítása németből magyarra és magyarból németre. Kéthetenként egy írásbeli iskolai dolgozat. Tk.: Felsmann József: Német nyelvtan. Tanár: *Eltscher Simon.*

5. **Physikai földrajz.** Het. 2 óra. A halmazállapot különféleségei. A szilárd, cseppfolyós és légnemü testek tulajdonságai. A hő- és fénytan elemei. Magneses és elektromos alaptünemények. A föld alakja és ábrázolása. Az égboltozat látszólagos mozgása. A föld forgása és keringése. Különféle övek. A klima tényezői. A hold keringése. Naprendszer. Tank.: Scholtz-Ráth: A mathematikai és physikai földrajz elemei. Tanár: *Eltscher Simon.*

6. **Történelem.** Het. 4 óra. Magyarország történelme Magyarország politikai földrajzával. Tank.: dr. Mangold Lajos. Tanár: *Martinyi József.*

7. **Számtan.** Het. 3 óra. Összetett viszonyok és arányok. Összetett hármas-szabály. Lerovat, időhatár számolás, társaságvegyités és lánczszabály. A legfontosabb mértékek, a sulyok és pénznemek. Tank.: Mocnik-Schmidt számtana. Tanár: *Szlaboczky Imre.*

8. **Rajzoló mértan.** Het. 2 óra. Planimetriai szerkesztések. Egyenesek, ívek és szögek alapmiveletei. Három-, négy- és sokszögek, ezeknek szerkesztése az adott alkotó részekből. Az egyenlőségi, hasonlósági és összeillőségi tételek. Idomok átváltoztatása és osztása, másolása, nagyitása és kicsinyitése, azok területeinek a kiszámitása. Egyenesek közvetett mérése. Földmérés a szabadban. Helyszinrajzolás. Tank.: Mocnik-Schmidt: A geometria elemei. Tanár: *Szappanos Péter.*

9. **Műének.** Az átalakitó jegyekről (kereszt, b és feloldó jel), előjegyzés, rhytmus. C-dur, A-moll, G-dur, E-moll, F-dur, D-moll hangmenetek összeállitása, előadási jegyek (f, p, ff, pp, mf). Három szólamu dalok, egyhangu egyh. dallamok, heti 1 óra. Tanár: *Zsák Endre.*

10. **Tornászat.** Het. 2 óra. Rend és szabadgyakorlat kéziszerekkel. Szertornázás; időnként versenyfutással, labdázással vagy földméréssel összekötött gyalog kirándulás a szabadba. dr. Kelen József: A testgyakorlat kézikönyve s a m. k. honvédség gyakorlati szabályzata nyomán. Tanár: *Szappanos Péter.*

IV. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Szlaboczky Imre.**

1. **Vallástan.** Het. 2 óra. Protestáns: Ker. vallástani alapigazságok az Istenről, emberről, Jézus Krisztusról, a ker. vallásról. Tankönyv: Csisskó: Keresztyén vallástan. Tanár: elébb *Chotvács Ágost,* majd *Geduly Henrik.* — Róm. kath.: Egyháztörténet. Tankönyv: Dr. Jordán Károly. Tanár: *Koncz Ákos,* majd *Melkó György.* — Izraelita: *a)* Történet. A zsidó állam felosztásától a babyloni thalmud lezárásáig. A thalmud lezárásától a gaóni méltóság megszüneséig. Tk. Csukási és Schön: Zsidók története. *b)* Hittan és héber olvasás, mint a III. osztályban. Tanár: *Weisz Mór.*

2. **Magyar nyelv.** Het. 4 óra. Kisebb költeményeken kivül Arany Toldija. Prózai olvasmány: Kemény Jánostól Kassai István; Kazinczytól Ferencz király megkoronáztatása; Gyulaitól Vörösmarty élete; Jókaitól Attila temetése; Kemény Zsigmondtól ifj. Wesselényi Miklós képe és két jelenet id. Wesselényi Miklós életéből; Krizától két gazdag ember gyermeke. Ezek alapján az irály magyarossága, szabatossága, világossága, ereje, elegantiája, képes beszéd. Hangsulyos és időmértékes verselés röviden. Házi és iskolai dolgozatok. Tk. Arany Toldija magyarázta: Lehr Albert Góbi Imre stilisztikája I. rész. Tanár: *Mikler Sándor.*

3. **Latin nyelv.** Het. 6 óra. Mondattan a véghatározótól végig megfelelő gyakorlatoknak magyarból latinra való fordításával. Ezeknek megfelelőleg havonként irásbeli dolgozatok. Olvasmány: Róma történetéből. a köztársaság kora a decemvirekig. Költői darabok közül: Daedalus és Icarus. Philemon és Baucis forditva és emlékelve. Prosodia gyakorlatilag. Tk. Bartal-Malmosi Gyakorlókönyv a mondattan vázlatával; Elischer: Latin olvasókönyv. Tanár: *Mikler Sándor.*

4. **Német nyelv.** Het. 3 óra. A német nyelvtan rendszeres áttekintése. Fordítás németből magyarra és magyarból németre a Siegfried mondából. Költemények és prózai olvasmányok fordítása és elemezése. Költemények emlékelése. Kéthetenként irásbeli iskolai dolgozat. Tankönyvek: Felsmann József: Német nyelvtan és Deutsches Lesebuch. Tanár: *Eltscher Simon.*

5. **Történelem.** Het. 3 óra. Egyptom, Babilonia, Assziria, Phoenicia, India, Media és Uj-Babilonia népeinek áttekintő ismertetése. Görögök, macedónok és rómaiak története, tekintettel a geographiai, ethnographiai és kulturális viszonyokra. Tk. Mangold Lajos: Világtörténelem. Harmadik kiadás I. rész. Ó-kor. Tanár: *Porubszki Pál.*

6. **Számtan.** Het. 3 óra. Bevezetés az algebrába; négy alapművelet algebrai egész és tört számokkal. Két és több taguak négyzetre és köbre emelése; számok négyzetelése és köbözése; a geometriai haladvány mint osztás eredménye; a számok oszthatósága; szétbontás tényezőkre; legnagyobb közös osztó és legkisebb közös osztandó keresése. Elsőfokú egyenletek egy ismeretlennel. Arányszámok. Havonkint egy iskolai irásbeli dolgozat. Tk. Mocnik-Klamarik-Wagner Algebra. Tanár: *Mészáros Ferencz.*

7. **Rajzoló mértan.** Het. 2 óra. Kör és az idevágó egyszerübb szerkesztési feladatok. Kúpmetszet vonalak különféle szerkesztési módjai, ezek érintőinek meghatározása. A görbe vonalakból a fókuszok visszakeresése. Evolvens, cizzoid, chonchoid, cardioid és ciklois szerkesztések. A pont és egyenes képei, különféle helyzetekben, ábrázoló mértanilag szerkesztve; az egyenes hasáb, henger, gula és kúp rajzai. Épülettervek alap és homlokrajza. Tk. Dr. Császár Károly: Szerkesztő planimetria. Tanár: *Szappanos Péter.*

8. **Ásványtan.** Het. 3 óra. Ásvány-kőzet és földtan megfelelő chemiai előismeretekkel Tk. Dr. Róth Samu. Tanár: *Szlaboczky Imre.*

9. **Műének.** Ugy mint a III. osztályban.

10. **Tornászat.** Het. 2 óra. Rend és szabadgyakorlatok. Szertornázás. Időnként versenyfutással vagy labdázással összekötött gyalogkirándulás a szabadba. Dr. Kelen József: A testgyakorlat kézikönyve és a m. kir. honvédség gyakorlati szabályzata nyomán. Tanár: *Szappanos Péter.*

V. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Porubszki Pál.**

1. **Vallástan.** Het. 2 óra. Protestáns: Az Ó- és Uj-szövetségi könyvek részletes ismertetése. Tankönyv: Batiszfalvy István: „Bibliaismertetés"-e. Tanár: elébb *Chotvács Ágost,* majd *Geduly Henrik.* — Róm. kath.: Alapvető hittan. Tankönyv: Dr. Wappler Antal. Tanár: *Koncz Ákos,* majd *Melkó György.* — Izraelita: *a)* Történet. A gaóni méltóság megszünésétől a zsidóknak Spanyolországba való számüzetéséig. (1038—1492.) Tankönyv: Csukási és Schön: Zsidóktörténete. *b)* Erkölcstan: Az ember rendeltetése, az ember hivatása, a lélek halhatatlansága és ennek következménye: 1. Túlvilág, 2. A halál utáni jutalom és büntetés és 3. A holtak feltámadása. Mikép felelhet meg az ember rendeltetésének és az ebből folyó erkölcsi tulajdonságok sora. Tanár: *Weisz Mór.*

2. **Magyar nyelv.** Het. 3 óra. Költői olvasmány: Magyar nép- és műballadák. Prózai olvasmány: Reclus u. Király P. és Révész S.: A hegységek. Jókai Mór: Hadak utja. Kemény Zs.: Széchenyi István képe. Greguss A.: A stylről. Mikes Kelemen Törökországi leveleiből. Arany J.: Visszatekintés. Kölcsey F.: Parainesis. A dögvész Athenaeben, Thukydides után. Ezek alapján az irásművek tárgya, anyaga, szerkezete s különböző fajai. Iskolai és házi dolgozatok. Tk. Beöthy-Greguss: Magyar balladák. Góbi Imre: Szerkesztéstan. Tanár: *Porubszki Pál.*

3. **Magyar irodalmi olvasmány.** Het. 2 óra (a görögül nem tanulóknak). Kármán József műveiből: Előszó az Urániához, A nemzet csinosodása, Leirása egy palotának Berlinben, Az oszlopokról, Kazinczy és Berzsenyi levelezéséből: 1—6, 49—58 levelek. Kölcsey szónoki műveiből: Magyar játékszin, Emlékbeszéd Kazinczy és Berzsenyi felett. A magyar nyelv ügyében. Mindenütt az írók életrajzával s jegyzetekkel, részben emlékelve. Továbbá emlékelve s magyarázva a következő ódák: B. Szabó Dávid: Egy ledőlt diófához; Révay Miklós: A lélek halhatatlansága; Virág Benedek: Lantomhoz, A bölcsről; Berzsenyi Dániel: Az én osztályrészem, A magyarokhoz, Fohászkodás, Közelitő tél, Felsőbüki Nagy Pálhoz, A felkölt nemességhez, A muzsához. A görög állami régiségekből: Athén szervezete. Tk. Dr. Jancsó Benedek: Magyar irodalmi olvasmányok a görög nyelv pótlásául. Szerelemhegyi Tivadar: Görög állami régiségek. Tanár: *Porubszki Pál.*

4. **Latin nyelv.** Het. 6 óra. Olvastatott T. Livius „ab urbe condita libri XXI. et XXII. részben emlékelve. Livius életrajza, stilusa. Római vallásrégiségek. Pirchala „Anthologiájából" szemelvények 25 db a szerzők rövid életrajzával s a versmértékek ismertetésével. Latin verstan. Tk. Dávid-Livius. Pecz: Latin verstan. Pirchala: Anthologia. Hetenkint írásbeli dolgozat a mondattan ismétlésével a tanultak alapján s Kolmár-Sváby: Stilusgyakorlatok nyomán. Tanár: *Máthé György.*

5. **Görög nyelv.** Het. 5 óra. Rövid olvasmányok, mesés sententiák alak- és mondattani elemezés alapján, az attikai alaktan a *mi* végü igékig; szó- és írásbeli forditási gyakorlatokkal görögből magyarra s viszont 10 db Epigramma. Kéthetenkint írásbeli dolgozat. Tk. Curtius-Abel: Görög nyelvtan. Schenkel-Abel: Görög olvasókönyv. Tanár: *Máthé György.*

6. **Német nyelv.** Het. 3 óra. Prózai darabok olvasása és forditása. Cid románczai közül: I—IX, XXIII—XXVI, LI, LXVII, LXVIII. forditva és részben emlékelve. Herder életrajza. A mondat- és alak-tan ismétlése. Havonként írásbeli iskolai dolgozat. Tankönyvek: Heinrich Lehr- und Lesebuch és Herder: Cid románczai. Tanár: *Eltscher Simon.*

7. **Történelem.** Het. 3 óra. A római császárság a kereszténység terjedésével. A barbárok betelepedése Európába. A keletrómai császárság és az Iszlam. A nyugati császárság megujitása és a pápaság emelkedése. A hűbériség. Uj nemzeti államok és a pápaság; ezeknek küzdelme. A keresztes háboruk. Nagy királyságok alakulása. A császárság, pápaság és feudalismus hanyatlása. Vallási reform kisérletek. Tk. Mangold Lajos: Világtörténelem II. rész. Középkor. Tanár: *Porubszki Pál.*

8. **Mennyiségtan.** Het. 4 óra. a) Algebra. Több ismeretlenü elsőrendü egyenletek. Számtani haladvány. Kéttaguak magasabb positiv hatványai. Négyzet- és köbgyök-vonás több taguakból és számokból. Végszerütlen és képzetes számok. Tiszta és vegyes másodfokú egyenlet egy ismeretlennel. Számműveletek gyökmennyiségekkel. Tk. mint a IV. osztályban. b) Geometria. Bevezető tételek. A háromszögek összeillősége és hasonlósága. Területszámolás. Körtan. Tk. Ábel K.: Mértan. Havonkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanár: *Mészáros Ferencz.*

9. **Természetrajz.** Het. 2 óra. Növénytan. Képviselő egyes növények szemléltető leirása, a nagyitóval való vizsgálatok módjai. A virágtalan és virágos növények rendszere, meghatározás és gyüjtés. Tk. Dr. Róth Samu. Tanár: *Szlaboczky Imre.*

10. **Szabadkézi és geometriai rajz.** Het. 2 óra (a görögül nem tanulóknak). Stylizált levelek és virágok. Görög és arab síkdiszitményi elemek, maeander szalagok. A rajzok részint tiszta körrajzban lettek készitve, részint 2—3 árnyalatban szépiával festve, részint pedig 3—4 féle vízfestékkel kiszínezve. Landau Alajos „Arányok szerinti rajzolás"-a és Balló Ede „Rajzminták gyüjteménye" nyomán. Tanár: *Szappanos Péter.*

11. **Tornászat.** Het. 2 óra. Rend és szabadgyakorlatok. Szertornázás, akadályfutás és labdajáték. Porzsolt Lajos: Tornázás kézikönyve és a m. kir. honvédség gyakorlati szabályzata nyomán. Tanár: *Szappanos Péter.*

VI. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Chotvács Ágost.**

1. **Vallástan.** Het. 2 óra. Protestáns: A ker. egyház történelme. Tankönyv: Batizfalvy István: „A ker. egyház története." Tanár: elébb *Martinyi József,* majd *Geduly Henrik.* — Róm. kath.: Alapvető hittan. Tankönyv: Dr. Wappler Antal. Tanár: *Koncz Ákos,* majd *Melkó György.* — Izraelita: Mint az V-dik osztályban.

2. **Magyar nyelv.** Het. 3 óra. A drámai költészet Schakespeare Coriolanusa alapján. Tankönyv: Névy László: Rhetorika. Tankönyv és olvasókönyv: Riedl Frigyes. Tanár: *Martinyi József.*

3. **Latin nyelv.** Het. 6 óra. Olvastatott: C. Sallusti Crispi: „Bellum Jugurthinum“ 1—48 C. 84—114 C.; a közbeeső fejezetek házi olvasmányul tűzettek ki. Holub-Kempf: M. T. Ciceronis orationes in Catilinam I. (emlékelve is), II. (cursiv). Tk. Köpesdi. P. Vergili M.: „Aeneidos“ lib. I. részletesen fejtegetve, részben emlékelve. Tk. Veress. A tárgyalt írók életrajzának, koruk viszonyainak ismertetésével. Irásbeli gyakorlatok az olvasottak alapján részben Kolmár-Sváby ford. gyak. könyve szerint. Alak- és mondattan ismétlés. Hetenként egy irásbeli dolgozat, ford. magyarból latinra. Tanár: *Leffler Sámuel.*

4. **Görög nyelv.** Het. 4 óra. A *mi* végű és a rendhagyó *omega* végű igék teljes alaktan ismétlésével kapcsolatban megfelelő fordítási gyakorlatokkal. A mondattanból az esetek, idők használata; igemódok az egyszerű mondatokban magyarból görögre fordítással. Mesék olvasása, elemezése. Nagyobb olvasmányok: Xenophonból: „Xenophon a hadsereg élére lép.“ „Kyros a perzsák hadvezére.“ „Sokrates védelme“ vádlói ellenében. Xenophon életrajza, művei. Kéthetenkint iskolai irásbeli dolgozat. Tankönyvek: Curtius-Abel: Görög nyelvtana. Schenkl-Horváth: Chrestomathia. Tanár: *Moravszky Ferencz.*

5. **Német nyelv.** Het. 4 óra. Bürger, Goethe, Schiller és Uhland legszebb balladáinak és hosszabb prózai daraboknak olvasása, nyelv- és mondattani fejtegetése és emlékelése. Házi és iskolai irásbeli dolgozatok. Tankönyv: Dr. Heinrich Gusztáv. Tanár: *Chotvács Ágost.*

6. **Történelem.** Het. 3 óra. A renaissance és a nagy felfedezések. A reformatió. Ellenreformatió és a vallási küzdelmek európaszerte. Nagy hatalmak alakulása. A felvilágosodási és demokrata mozgalmak. A franczia forradalom és császárság a II. párisi békéig. Tk. Mangold Lajos: Világtörténelem III. rész. Uj-kor. Tanár: *Porubszki Pál.*

7. **Mennyiségtan.** Het. 3 óra. *a)* Algebra. Hatványozás és gyökvonás zero, negativ és tört kitevőkkel. Számrendszerek. Röviditett műveletek. Láncz- és közelitő törtek. Logarithmusok. A Brigg-féle logarithmusokkal való számolások. Logarithmikus egyenletek. Tk. Mauritz R.: Algebra. dr. Lutter N.: Szorszámi táblák. *b)* Geometria. Gonometria és trigonometria. A szabályos sokszögek trigonometrikus megoldása. Coordinata rendszerek. Két pont távolsága. Tk. Abel K.: Mértan. Tanár: *Eltscher Simon.*

8. **Természetrajz.** Het. 3 óra. Állattan. Előismeretek, az állatok szervei és szervrendszerei. A hét állatkör ismertetése és összefoglalása. Tk. dr. Róth Samu. Tanár: *Szlaboczky Imre.*

9. **Tornászat.** Ugy mint az ötödik osztályban.

VII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Mészáros Ferencz.**

1. **Vallástan.** Het. 2 óra. Protestáns: A ker. egyház történelme. Tk. Batizfalvy István: „A ker. egyház története.“ Tanár: előbb *Martinyi József,* majd *Geduly Henrik.* — Róm. kath. Erkölcstan. Tk. dr. Wappler Antal. Tanár: *Koncz Ákos,* majd *Melkó György.* — Izraelita: *a)* Történet. A zsidók története Magyarországon 1526—1790-ig. A zsidók küzdelmei

egyenjogositásukért 1790—1867. Tk. Csukási és Schön: Zsidók története. *b)* Erkölcstan. Testi és lelki jólétünk megalapitását és biztositását czélzó általános alapelvekből folyó kötelességek. Tanár: *Weisz Mór.*

2. **Magyar nyelv.** Het. 3 óra. Házi olvasmányokul kijelölt époszok, regények és drámai művek. Iskolai olvasmányok a kisebb műfajok mindenikére, válogatott szemelvények, részben emlékelve. Széptani előismeretek. Verstan. A költői műfajok ismertetése. Házi és zárthelyi dolgozatok. Tk. Kapossy Lucián: Költészettan és olvasókönyv. Tanár: *Porubszki Pál.*

3. **Latin nyelv.** Het. 6 óra. M. T. Cicero válogatott levelei: Tk. Jánosi B.; M. T. Ciceronis oratio „pro lege Manilia“. Tk. dr. Kont, J. P. Vergili Maronis Aeneidos lit. VI-us részletesen, V-us. Tk. Veress. Fordítási gyakorlatok az olvasmányok alapján szóval és irásban. Hetenkint egy fordítás magyarból latinra, leginkább Cserni és Dávid „Stilusgyakorlatok“ tk. szerint. Irod. történeti és régiségtani ismeretek gyarapitása. Tanár: *Leffler Sámuel.*

4. **Görög nyelv.** Het. 4 óra. Az ión tájnyelv ismertetése mellett olvastatott Homer Iliásának I. és II. éneke; aztán pedig egyes szemelvények Herodotos művéből. Az olvasmányt megelőzte mindkét iró életére s műveire vonatkozó adatok általános ismertetése, valamint az egész művek tartalmának előadása. A forditottak kellő megértésére történelmi, régészeti és hitregetani ismeretek közlése szolgált. Irásbeli iskolai dolgozatul az Iliás III. éneke egy részének forditása. Nyelvtani ismétlések. Tk. Veress Ignácz, Dávid István, Lévay István. Tanár: *Chotvács Ágost.*

5. **Német nyelv.** Het. 4 óra. Költői olvasmány: Goethe Hermann und Dorotheájának és Schiller Wilhelm Telljének forditása, tartalmi és tárgyi magyarázatokkal. Házi és iskolai dolgozatok. Tk. Weber Rudolf, dr. Heinrich Gusztáv. Tanár: *Chotvács Ágost.*

6. **Politikai földrajz.** Het. 2 óra. Az európai államok és gyarmataiknak politikai ismertetése. Természeti, ipar és kereskedelmi viszonyok. Lakosság. Közművelődés. Államszervezet. Tk. Scholtz Albert: Politikai földrajz. Tanár: *Eltscher Simon.*

7. **Mennyiségtan.** Het. 3 óra. *a)* Algebra. A másodfoku függvény. geometriai jelentése. Másodfoku egyenletek elmélete. Másodfokuak szerint megfejthető magasabb foku egyenletek. Symmetrikus egyenletek. Több ismeretlenü másodfoku határozott egyenletek nehány alakja. Elsőrendü határozatlan egyenletek két ismeretlennel. Számtani és geometriai haladványok. A geometriai haladvány alkalmazása a kamatos kamat, járadék és törlesztés-számolásnál. Tk. Mauritz R.: Algebra. *b)* Geometria. A stereometria bevezető tételei. Szögletes és gömbölyü testek felülete és térfogata. A gömbháromszögtanból az alaptételek és a derékszögü gömbháromszögek megfejtése. Tk. Abel K.: Mértan II. r. Lutter N.: Szorszámi táblák. Tanár: *Eltscher Simon.*

8. **Természettan.** Het. 4 óra. Bevezető természettani fogalmak. Erőműtan. Hangtan. Fénytan. Tk. Fehér J.: Természettan. Tanár: *Mészáros Ferencz.*

9. **Tornászat.** Ugy mint az ötödik osztályban.

VIII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Leffler Sámuel.**

1. **Vallástan.** Het. 2 óra. Protestáns: Ker. hittan és erkölcstan rendszeres feldolgozásban. Tk.: Bancsó Antaltól. Tanár: *Leffler Sámuel,* majd *Geduly Henrik.* — Izraelita: *a)* Történet. A zsidók története Magyarországon 1092—1526-ig. Tk. Csukási és Schön. Zsidók története. *b)* Erkölcstan: A Zsidó erkölcstan sarktételei és az ebből kifolyó kötelességek és tilalmak. Dr. Lazarus berlini egyetemi tanár összegyüjtése után jegyezve. Tanár: *Weisz Mór.*

2. **Magyar nyelv.** Het. 3 óra. Házi olvasmányul irodalomtörténeti monografiák és kritikai dolgozatok. A magyar nemzeti irodalom ismertetése, főtekintettel a különböző irányok képviselőire. Házi és zárthelyi dolgozatok. Tk. Beöthy Zsolt: A magyar nemzeti irodalom történetének kézikönyve. Tanár: *Porubszki Pál.*

3. **Latin nyelv.** Het. 5 óra. Olvastatott: Q. Horatius Flacc. „Odae" 39 drb; lib. Epodonból 2; Epistola ad Pisones „de arte poëtica" részletesen fejtegetve, az ódák legnagyobb része s egyes részletek az ars poëticából is emlékelve. M. T. Ciceronis „de officiis libri; P. Cornelii Taciti „Annalium" libriből válogatott szakaszok. Régiségtan. Irodalom-történet. Hetenként egy írásbeli dolgozat. Tk. Horatii Carmina Bartal-Malmosi; Tacitus, Petrovich F. Cicero: C. F. W. Müller. Tanár: *Leffler Sámuel.*

4. **Görög nyelv.** Het. 4 óra. Olvasmányok: Homér Odysseájából az I. és II. ének és Plató Sokrates védelme. Iskolai irásbeli dolgozatul az Odyssea III. énekéből és Xenophon Cyropädiájából kiszemelt részletek forditása. Alak- és mondattani ismétlések. Sokrates életrajza. Plató életrajza és müveinek ismertetése. Tk. Veress Ignácz, Horváth Zsigmond, Lévay István. Tanár: *Chotvács Ágost.*

5. **Német nyelv.** Het. 2 óra. Költői olvasmány: Goethe „Iphigenie auf Tauris" czimü szinmüvének forditása és magyarázása. Lessing, Goethe és Schiller élete és irói munkásságok ismertetése. Irásbeli dolgozatok. Tk. dr. Bauer Simon, dr. Heinrich Gusztáv. Tanár: *Chotvács Ágost.*

6. **Történelem.** Het. 3. óra. Magyarország oknyomozó történelme, különös tekintettel a társadalmi és az állami viszonyok fejlődésére. Tk. dr. Mangold Lajos. Tanár: *Martinyi J.*

7. **Mennyiségtan.** Het. 2 óra. Permutatiók, variatiók, combinatiók. Newton binomalis tétele általános alakjában. Az algebra és geometria főbb tételeinek összefoglaló ismétlése. Havonként egy iskolai irásbeli dolgozat. Tk. Mauritz: Algebra. Abel K.: Mértan I. II. r. Lutter N.: Szorszámi táblák. Tanár: *Mészáros Ferencz.*

8. **Természettan.** Het. 4 óra. Hőtan; az anyagszerkezetére vonatkozó főbb chemiai fogalmak. Mágnesség. Statikai és dinamikai elektromosság. A kosmographia elemei. Tk. Fehér J.: Természettan. Tanár: *Mészáros Ferencz.*

9. **Bölcseleti előtan.** Het. 3 óra. A psychologia és logika elemei. Tk. Joly H. Bölcs. propaedeutika. Tanár: *Mészáros Ferencz.*

10. **Tornászat.** Ugy mint az ötödik osztályban.

b) Rendkivüli tárgyak.

1. **Szabadkézi rajz.** A jelentkezett 50 tanuló két csoportban hetenként 2—2 órán nyert oktatást Szappanos Péter tanártól. Másoltak lapminták után: görög, arabs, mór, renaissance; maeander, palmetta szalagokat, akanthus és stylizált leveleket, virágokat s egyéb egyszerü és összetett diszitményeket, továbbá ember, állat fejeket, testrészeket és tájrajzokat. A gyakorlottabbak öntvények után ékitmény és antik fejrajzolásban is nyertek oktatást. Lapminták: Balló, Huszka, Landau, Szemlér, Calam, Hermes, Lachenmaier, Taubinger és Weinberger füzetei. A főszminták a budai m. kir. Paedagogium öntődéjéből valók.

2. **Franczia nyelv.** A jelentkezett tanulók het. 2 órában nyertek oktatást Chotvács Agost tanártól. A szülők határozott kivánságára, a franczia nyelv a német nyelvvel kapcsolatban adatott elő, hogy a tanulóknak mindkét nyelv elsajátitására alkalom adassék. Tk. dr. Ploetz Károly.

3. **Gyorsirás.** A Gabelsberger-Markovits rendszerü gyorsirás 3 tanfolyamban heti 1—1 órában adatott elő. A kezdők tanfolyamában az év elején 45, az év végén 15 tanuló (valamennyien IV. osztálybeliek) volt; a levelező irás haladói az év elején 10-en, végén 7-en (V. osztálybeliek) voltak; a vitairók egész éven át 8-an voltak (5 a VIII., 3 a VII. osztályból). A tanitás ingyenes volt. Tk. Forray S.: A magyar gyorsirás tankönyve. Tanár: *Mészáros Ferencz.*

c) Magyar nyelvi irásbeli dolgozatok feladványai.

V. osztály. Az akáczfa (ismertetés). Szabadon választott személyrajz. Az én otthonon (leirás). Diákok élete (életkép). Épitészeti stylusok a középkorban (műtörténeti képek nyomán). Családunk történetéből (elbeszélés). A barátságról (elmélkedés). A mi majálisunk (rajz). „A derék nem fél az idők mohától, a koporsóból kitör és eget kér" (chria).

VI. osztály. 1. Szünidőm. 2. Coriolanus jellemzése Shakespeare után. 3. V. Károly és I. Ferencz közötti háboruk. 4. Életrajzom. 5. Karácsonyest. 6. Nyelvében él a nemzet. 7. Élni tanulj nem halni; a halál névtelen élet. 8. Emlékbeszéd elhunyt osztálytársam felett. 9. Husvéti öntözködés. 10. A classicus nyelvek haszna. 11. Az állatok védekezésének módja és eszközei.

VII. osztály. Üdvözlő beszéd az igazgató úr nevenapjára. Dulce et decorum est pro patria mori (chria). Szabadon választott költői vagy prózai dolgozat. Hazánk lakossága (ethnografiai vázlat). Főbb jellemek Jókai Új földesúr cz. regényében. Emberismeretre mindenkinek szüksége van (magyarázó szónoki beszéd). A trónkereső meséje, szerkezete és jellemei. Ismerni a jót könnyebb, mint követni (értekezés). A komikum és tragikum (esztetikai párhuzam).

VIII. osztály. Tragikus alakok Katona Bánk Bánjában. Hazádnak rendületlenül légy hive óh magyar (szónoki beszéd). Pázmány Péter Hodoegusa (kritikai méltatás). Szabadon választott természetrajzi értekezés. Kazinczy Ferencz emlékezete (szónoki beszéd). Tiszteljük nagyjaink emlékét (szónoki beszéd). I. Lipót kényuralma s annak következményei (tört. értekezés). Kölcsey Ferencz (méltatás).

V.

Érettségi vizsgálat.

Érettségi vizsgára 14 tanuló jelentkezett; ezek közt volt egy, ki ezelőtt két évvel tett osztályvizsgálatot.

Az írásbeli vizsgálatok május hó 21—26. napjain tartattak meg.

Nt. Terray Gyula főesperes vizsgáló bizottsági elnök írásbeli feladatokul a következő tételeket tűzte ki:

a) Magyar nyelvből:

1. Kossuth Lajos érdemei.

2. Mi haszna volt hazánknak a nemzeti reactióból II. József politikájával szemben?

3. Mikor és hogyan nyilatkozik az ó classicismus a magyar irodalomban?

b) A német nyelvből:

Leforditandó magyarból németre „A magyar korona“ Jókai Mórtól.

c) A latin nyelvből:

Leforditandó magyarból latinra Pirchala Imre „Latin stilus-gyakorlatok“ könyvének „Hannibal jelleme“ czímü szövege.

d) A görög nyelvből:

Görögből magyarra forditandó Homeros Iliásának VI-ik énekéből a 374—398. vers.

e) A mennyiségtanból:

1. Mily összeget kell 25 éven át minden év elején lefizetnünk, hogy azután 18 éven át, minden év végén 1250 forintot vehessünk fel, ha a százalék $4^3/_4$?

2. Egyenes ötoldalu csonkagula (szabályos) alapéle 2·75 m., felső éle 1·48 m., magassága 6·59 m., mily nagy a térfogat és az összes felület?

A felügyelő-tanár egy tanulót más dolgozatának használatán rajta kapván, az illető a vizsgálati utasitások 12. §-a értelmében a teremből kiutasittatott s részére julius hó 1-jén a mennyiségtanból a következő tételek tűzettek ki:

1. Valamely erdő évi szaporulása 4%, mennyi lesz fa-mennyisége 12 év mulva, ha most 2 millió köbmétert tartalmaz?

2. Egyenes kúp alapsugara 3·58 m., magassága 8·72 m., mily nagy a térfogata és összes felülete?

A szóbeli vizsgálat junius hó 14-, 15-ikén tartatott, sőt az ágostai hitv. evang. tanulók már junius 13-ikán tettek a vallástani tantárgyakból vizsgát.

Elnöke volt a szóbeli vizsgának nt. Terray Gyula gömöri főesperes, kormányképviselő pedig ns. Békési Gyula kir. tanácsos, Debreczen-tankerületi főigazgató.

A vizsgálat eredménye: *Jelesen* felelt meg a követelményeknek 4 tanuló, *jól* 1, *egyszerüen* 5. Két tanuló egy tantárgyból szeptemberben teendő javitó vizsgálatra utasittatott s két nem érett tanuló egy évre vettetett vissza.

A „*jelesen*“ érett tanulók a következők: Adamovits András, Grosz Sándor, Heumann Jenő és Pazár Béla.

„*Jól*“ érett Rézler Jenő.

VI.

Tanári nyugdijintézet.

A tanári nyugdijintézet tőkéje, daczára annak, hogy a lefolyt évben már kiadása is volt, a mult tanévnél nagyobb összeggel: 1028 frt 95 krral gyarapodott. E nagyobb mértékü gyarapodást a folyó évi ápril hó 4-én tartott fényes hangverseny okozta.

A nyugdijintézet vagyoni állása jelenleg a következő:

Áthozatott a mult 1889—90. tanévről . . .	3891 frt 88 kr.
1891. évre a főgymn. pénztártól	350 frt — kr.
Tagdij 9, illetve 8 rendes tanártól 2 félévre	85 frt — kr.
Gr. Dessewffy Miklós alapitvány kamatja 1890-re	60 frt — kr.
1891. ápril 4-ki hangverseny tiszta jövedelme	423 frt 97 kr.
Adományok: majálisról maradt 1890-ben 3 frt 77 kr, tanulók szünidőben rendezett szini-előadásából 12 frt, Herschkovics Lajos orvosnövendék ujévkor 3 frt, Fridmann Lázár 1 frtot	19 frt 77 kr.
Időközi kamatok	150 frt 21 kr.
Bevétel volt	4980 frt 83 kr.
Kiadás: Kovács János tanárnak 1890. év julius 1-én korpótlékul 30 frt, özvegyének 1890 decz. 31-én korpótlékul, illetőleg nyugdijban 30 frt	60 frt — kr.
Vagyon	4920 frt — kr.

Ezen összeg igy van elhelyezve:

Gr. Dessewffy Miklós alapitvány tőkéje . .	1000 frt — kr.
Kötvényeken 6%-ra	540 frt — kr.
3852. sz. iparbanki könyvecskén 5%-ra . .	3380 frt 83 kr.
Összesen	4920 frt 83 kr.

Az iparbanki betét kamatai csak 1890. decz. 31-ig szólnak

Mészáros Ferencz nyugd. int. pénztárnok.

VII.

Tápintézet.

A tápintézetben ellátást nyert a lefolyt tanévben 12 tanuló. Ezek közül egy volt egészen ingyenes, 4 fizette a féldijat, 7 pedig az egész dijat. Ezen dij ebéd és vacsoráért egész tanévre, 50 frt, mely összeg két részletben előre fizetendő. Tápintézeti ellátás czimén 5 tanulónak elengedtetett összesen 185 forint.

1. A tápintézet bevételei:

1. Pénztármaradvány az 1889—90. tanévről	3984 frt 96 kr.
2. A tápintézeti alap 1890-ik évi kamatja .	210 frt 86 kr.
3. Egyházkerületi gyüjtésből	442 frt 08 kr.
4. Helybeli gyüjtésből	123 frt 21 kr.
5. Nyiregyháza város adománya	50 frt — kr.
6. Halasi János ügyvéd úr adománya . .	50 frt — kr.
7. Benedek János honv. kapitány úr adománya	4 frt — kr.
8. Tanulók által befizettetett	405 frt — kr.
9. A nyiregyházi takarékpénztár adománya	20 frt — kr.
10. Egyebekből	45 frt 48 kr.
Összesen	5335 frt 59 kr.

2. Kiadás

1. Tanulók ellátására	977 frt 50 kr.
2. Vegyesekre	77 frt 36 kr.
Összesen	1054 frt 86 kr.

3. Mérleg

1. Bevétel	5335 frt 59 kr.
2. Kiadás	1054 frt 86 kr.
Maradvány	4280 frt 73 kr.

A tápintézetbe felvétetnek a tanulók vallásfelekezeti különbség nélkül. Az ebéd áll naponkint leves, hús, főzelék és kenyérből, hetenkint egyszer sült és tésztaételből, a vacsora pedig főzelék és kellő adag egészséges, jó izletes kenyérből.

Szlaboczky Imre tápint. felügyelő.

VIII.

Főgymnasiumi tanács.

Elnök: Dr. Meskó László, városi tiszti ügyész, főgymn. felügyelő.

Tagjai: a) Hivatalból: Bartholomaeidesz János lelkész, t. b. főesperes; Farbaky József lelkész, hegyaljai főesperes; Májerszky Béla városi főjegyző, egyházi felügyelő; Szopkó Alfréd gyógyszerész, főgymn. pénztárnok.

b) Választva: Barzó János iparos, Bencs László polgármester, Bogár Lajos városi árvaszéki tanácsos, Déry Károly városi számvevő, Kerekréthy Miklós városi tanácsos, helyettes főgymn. felügyelő; Kubassy Gusztáv takarékpénztári pénztáros, dr Meskó Pál városi főorvos, Pazár István tanitó, Sexty Gyula városi tanácsos, Somogyi Gyula kir. közjegyző, dr. Trajtler Soma városi és főgymn orvos, Zomborszky János földmivesgazda. A főgymn. tanárok.

Jegyzője: Leffler Sámuel főgymn. tanár.

IX.

Tanárok.

Folyó szám	Tanár neve, minősége	Tanár-éveinek száma	Mióta tanít a főgymnasiumban	Tantárgya	Heti órák száma
1	**Martinyi József** igazgató.	23	1868	Vallástan VI, VII. (februáriusig) Magyar nyelv VI. Történelem III, VIII.	12
2	**Chotvács Ágost** r. tanár, a VI. osztály főnöke.	17	1874	Vallástan V. (febr.-ig). Német nyelv VI, VII. VIII. Görög nyelv VII, VIII.	18
3	**Eltscher Simon** r. tanár, a III. osztály főnöke, tanárértekezleti jegyző.	4	1887	Német nyelv III, IV, V. T. földrajz III. Pol. földrajz VII. Mennyiségtan VI, VII.	20
4	**Kovács János** r. tanár. a IV. osztály főnöke. † Meghalt 1890. decz. 19.	26	1865	Vallástan I—IV. Magyar nyelv III. Latin nyelv III, IV.	19
5	**Leffler Sámuel** r. tanár, VIII. osztály főnöke, pártfogósági és főgymn. tanácsjegyző.	17	1874	Vallástan VIII. (febr.-ig). Latin nyelv VI, VII, VIII.	19
6	**Máthé György** r. tanár, a II. osztály főnöke.	5	1886	Latin II, V. Görög nyelv V. Történelem IV. (febr.-ig).	18
7	**Mészáros Ferencz** r. tanár, a VII. osztály főnöke. a természettani szertár őre, Fillér-egyleti elnök.	19	1884	Mennyiségtan IV, V, VIII. Természettan VII, VIII. Bölcsészet VIII.	20
8	**Mikler Sándor** ideigl. helyettes tanár.	1	1891	Magyar nyelv III, IV. Latin nyelv III, IV.	19

Folyó szám	Tanár neve, minősége	Tanár-éveinek száma	Mióta tanít a főgymnasiumban	Tantárgya	Heti órák száma
9	**Moravszky Ferencz** h. tanár, az I. osztály főnöke, könyvtár-őr.	3	1888	Magyar nyelv I, II. Latin nyelv I. Görög nyelv VI.	22
10	**Porubszki Pál** r. tanár, az V. osztály főnöke, a Bessenyei-kör elnöke.	9	1887	Magyar nyelv IV. (februáriusig). Magyar nyelv V, VII. VIII. Történelem IV, V, VI.	20
11	**Szlaboczky Imre** r. tanár, a természetrajzi szertár őre, tápintézeti felügyelő.	19	1875	Földrajz I, II. Számtan III. Természetrajz IV, V, VI.	19
12	**Szappanos Péter** h. rajz- és torna-tanár.	2	1888	Számtan I—II. Rajz. geometria I—IV. Mértani szabadkézi rajz V. Szépírás I—II. Torna I—VIII.	29
	Vallás-tanárok:				
13	**Geduly Henrik** ág. h. ev. vallástanár.	1	1891	Vallástan I—VIII. (februárius óta).	10
14	**Melkó György** r. kath. kép. hittanár.	1	1891	Római kath vallástan I—VIII.	8
15	**Weisz Mór** izraelita tanító.	3	1888	Izr. vallástan I—VIII.	8
	Ének-tanító:				
16	**Zsák Endre** ág. ev. énekvezető.	4	1887	Műének.	5

X

A tanulók érdemsorozata.

Jelek magyarázata:

Előmenetel: 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges. 4 = elégtelen. **Magaviselet:** 1 = jó, 2 = szabályszerü, 3 = kevésbbé szabályszerü, 4 rosz. — **Vallás:** á. e. = ágostai evangelikus, ref = evangelikus reformált, r. k. = római katholikus, g k. = görög katholikus, izr. = izraelita.

Első osztály.

Sorszám	A tanuló Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	osztályzata Vallásból	Magyarból	Latinból	Földrajzból	Számtanból	Rajz. mértanból	Írásból	Tornából	Énekből	Szabadkézi rajz	Magaviselet
1	Adamovics János	ág.e.	1878	Nyiregyháza	3	3	4	3	2	3	2	3	1	—	1
2	Berzeviczy Béla	ág.e.	1879	„	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1
3	Bozán Gyula	r. k.	1880	„	1	2	2	1	3	3	2	2	2	—	1
4	Brandstetter Béla	r. k.	1879	Szögi, Zemplénm.	3	3	3	3	3	3	3	2	2	—	2
5	Brül Simon	izr.	1880	Berczel, Szabm.	2	4	4	4	3	3	3	3	3	—	2
6	Burger Jenő	izr.	1879	B.-Szt.-Mihály	2	3	4	3	3	4	3	3	3	—	2
7	Csonka János	r. k.	1878	Demecser, Szabm.	2	4	4	4	4	4	3	3	3	—	1
8	Deák István	ref.	1878	Nyiregyháza	1	2	3	1	2	1	1	2	1	—	1
9	Dedics Kálmán	ág.e.	1877	„	3	2	2	2	1	1	1	1	2	—	1
10	Deutsch János	izr.	1881	Kisvárda, Szabm.	2	3	3	2	3	2	3	1	1	—	2
11	Dietz Kálmán	ág.ev.	1879	Nyiregyháza	2	3	3	3	3	3	2	3	2	—	2
12	Éger Sándor	izr.	1879	„	2	4	4	3	4	3	3	3	2	—	2
13	Farkas Márton	izr.	1880	„	2	2	4	2	3	2	2	3	2	3	1
14	Feuer Mór	izr.	1879	Tarpa, Beregm.	1	2	3	3	1	1	1	2	2	—	1
15	Gansel Zoltán	izr.	1880	Nyiregyháza	1	3	3	3	2	3	3	3	2	—	1
16	Gréb Aladár	ág.e.	1879	Szepes-Szombath	2	2	2	2	1	1	1	1	1	—	1
17	Grósz Herman	izr.	1877	Kemecse, Szabm.	2	3	4	3	4	4	2	3	2	—	2
18	Grosz Imre	izr.	1881	Ny.-Bakta, Szab.	1	2	2	2	1	2	2	3	2	—	2
19	Gyurcsány Dezső	ág.e.	1880	Nyiregyháza	2	3	3	3	3	2	3	3	2	—	2
20	Hagymási Gyula	ref.	1878	Ófehértó, Szabm.	2	2	2	2	3	2	2	3	2	—	1
21	Hamburger Henr.	izr.	1880	Szaniszló, Szatm.	2	2	2	3	3	2	3	2	2	2	1
22	Haraszti László	ref.	1879	Sámson, Biharm.	3	2	3	3	3	2	1	2	2	—	1
23	Horovicz Béla	izr.	1880	Nyiregyháza	3	2	2	2	3	3	2	2	2	—	2
24	Ilauszki Ferencz	ág. c.	1878	„	1	3	3	2	2	2	2	3	1	—	1
25	Jung Gyula	izr.	1878	„	2	3	3	3	3	2	2	2	3	—	2
26	Kálnay Zádor	ref.	1880	„	4	4	4	3	4	4	3	3	2	—	2
27	Kerekes József	r. k.	1881	„	1	3	3	2	3	1	2	1	2	—	1
28	Kocsár Imre	ref.	1880	Gebe, Szatm.	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	1
29	Kohn Ignácz	izr.	1879	Nyiregyháza	3	4	4	4	4	4	2	3	3	2	2
30	Krausz János	r. k.	1879	Gyulavári, Békm.	3	3	4	3	4	4	3	3	2	—	1
31	Leichtman Ödön	izr.	1879	Nyiregyháza	3	3	3	3	3	3	2	3	3	—	2
32	Lényei Jenő	ág. e.	1878	„	3	3	3	3	4	3	2	2	2	—	2
33	Mátsánszky László	ref.	1879	„	1	2	2	2	1	1	2	1	2	—	1
34	Mandel Jenő	izr.	1881	Kemecse, Szabm.	2	2	2	1	1	3	1	1	2	[illegible]	[illegible]

Sorszám	A tanuló Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	osztályzata Vallástanból	Magyarból	Latinból	Földrajzból	Számtanból	Rajz. mértan.	Írásból	Tornából	Énekből	Szabadkézir.
35	Maurer Adolf	ág.e.	1878	Szepes-Béla	4	4	4	4	4	4	2	3	3	—
36	Matulka Ödön	ág.e.	1879	Nyiregyháza	2	3	3	3	2	2	2	1	1	1
37	Molnár István	g. k.	1880	Timár, Szabm.	3	2	2	3	3	3	2	3	2	—
38	Oláh Lajos	ref.	1881	Kisvárda. Szobm.	2	3	3	2	3	3	2	1	3	3
39	Paczauer Kornél	izr.	1880	Szerencs, Zempm.	1	2	2	1	2	1	2	2	2	2
40	Puskás György	ref.	1879	Apagy, Szabm.	3	4	4	3	4	4	3	3	2	—
41	Raksányi Gyula	ref.	1880	Nyiregyháza	1	3	3	2	3	3	2	fm	2	—
42	Rosenberg Sánd.	izr.	1879	MátészalkaSzatm	2	2	3	2	3	2	2	3	2	—
43	Sáfrán Mór	izr.	1879	Rakamaz Szabm.	3	2	4	3	3	3	3	3	2	—
44	Sárkány Boldizsár	ág. e.	1880	DobsinaGömörm	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—
45	Schmotzer Béla	r. k.	1879	Nyiregyháza	2	3	4	3	3	3	3	2	2	—
46	Sesztai Miklós	g. k.	1876	„	2	3	4	3	4	4	3	3	2	—
47	Silberstein Ignátz	izr.	1880	„	2	2	4	2	3	3	3	3	3	—
48	Stark Samu	izr.	1878	Sóstóp Zempm.	2	3	3	3	1	2	2	2	2	—
49	Strausz Miksa	izr.	1880	Nyiregyháza	2	3	3	3	3	3	3	3	3	—
50	Szemán Ernő	r. k.	1879	Szerencs Zempm.	3	3	3	3	3	4	3	3	2	—
51	Szokol Károly	ág. e.	1379	Nyiregyháza	1	2	3	1	2	1	1	1	1	—
52	Szokolay Gyula	ág. e.	1880	„	1	2	2	1	3	3	1	3	2	—
53	Ujhelyi László	r. k.	1879	Halász Szabm.	1	3	3	2	3	3	3	3	2	—
54	Weisz Ignátz	izr.	1879	Rakamaz Szabm.	3	4	4	4	3	3	3	3	2	—
55	Weisz Adolf	izr.	1881	Tokaj Zemplm.	3	3	4	4	2	2	3	2	2	—
56	Vietórisz István	ág. e.	1879	Nyiregyháza	1	1	1	1	1	1	1	fm	1	—
57	Zsák Zoltán	ág. e.	1879	„	2	2	2	2	2	3	1	1	1	—
	Magán-tanulók:													
1	Ausländer Béla	izr.	1878	N.-Várad Biharm.	2	3	4	2	2	2	—	—	—	
2	Budai Ferencz	ref,	1879	Ó-Fejértó Szabm.	2	1	1	1	2	2	—	—	—	
3	Golonya Gyula	r. k.	1878	Kisvárda Szabm.	2	2	1	1	1	2	—	—	—	
4	Grosz Ferencz	izr.	1881	Kisvárda Szabm.	1	2	1	3	1	2	—	—	—	
5	Hartstein Miklós	izr.	1881	Napkor Szabm.	1	1	1	2	1	2	—	—	—	
6	Jármy Menyhért	ref.	1880	Kótaj Szabm.	1	1	2	1	2	1	—	—	—	
7	Klein Adolf	izr.	1877	Kisvárda Szabm.	2	3	4	3	2	2	—	—	—	
8	Lebovics Bencze	izr.	1878	F.-Litke Szabm.	1	3	3	3	1	1	—	—	—	
9	Reismann Jenő	izr.	1881	Kisvárda Szabm.	1	2	1	1	1	1	—	—	—	
10	Révész Bódog	izr.	1881	Kisvárda Szabm.	1	2	1	2	1	2	—	—	—	
11	Szénási István	r. k.	1878	Kisvárda Szabm.	1	2	3	1	2	2	—	—	—	
12	Sziregh Sándor	r. k.	1876	Kisvárda Szabm.	v	i	zs	gá	t	ne	m	te	tt	
13	Vay Dénes	ref.	1880	Kisvárda Szabm.	3	4	3	3	3	3	—	—	—	
14	Zoltán Miklós	ref.	1880	Sényő Szabm.	v	i	zs	gá	t	ne	m	te	tt	
15	Grosz Emil	izr.	1880	Demecser Szabm.	v	i	zs	gá	t	ne	m	te	tt	

Kiléptek az első harmad végével: Jávor István r. k. (1877) Nyiregyháza, Kis Mihály ref. (1879) Halász Szabolcsm., Mandel Arthur izr., (1879) Nyiregyháza, Szalóczy Mihály ref. (1878) Nyiregyháza, Váczi Béla ág. ev. (1878) Nyiregyháza.

Második osztály.

Sorszám	A tanuló Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	osztályzata Vallásból	Magyarból	Latinból	Földrajzból	Számtanból	Rajz. mért.	Szépírásból	Énekből	Tornázásból	Magaviselet	Szabkézirajz
1	Bencs Károly	ág.e.	1878	Nyiregyháza	2	3	3	2	3	3	2	fm	fm	1	—
2	Biedermann H.	izr.	1879	„	2	3	3	3	3	3	3	fm	3	2	—
3	Brül Ede	izr.	1879	Buly Szabm.	2	3	4	3	3	3	3	3	2	2	—
4	Czucker Gergely	izr.	1879	Kótaj Szabm.	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1
5	Domján Gyula	ref.	1878	Stanicsics B.-Bm.	2	2	2	1	2	2	1	2	2	1	—
6	Erdős Béla	izr.	1879	Nyiregyháza	2	3	3	2	4	4	3	2	3	2	—
7	Feuermann Áron	izr,	1878	Tálya Zemplénm.	2	2	2	2	2	2	2	2	fm	1	3
8	Fodor Mihály	ref.	1878	Nyiregyháza	2	2	4	1	4	3	3	2	2	1	2
9	Führer Adolf	izr.	1879	„	3	3	4	4	2	2	3	2	2	1	3
10	Gaál Elek	ág.e.	1879	„	2	3	3	3	3	2	3	2	2	1	—
11	Goldstein Zsigm.	izr.	1878	Uj-Fejért. Szabm.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	—
12	Grósz Dezső	izr.	1879	Ny.Bakta Szabm.	2	4	3	3	2	3	2	2	fm	2	3
13	Grósz Pál	izr.	1879	Ny.Bátor Szabm.	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1	—
14	Haranth Géza	r. k.	1878	F.Szvidnik Sársm.	3	3	3	4	3	2	3	2	3	1	—
15	Haidenreich G.	r. k.	1877	Nyiregyháza	2	3	3	3	3	2	2	2	1	1	2
16	Honétzy Géza	ág.ev.	1889	Tokaj Zemplénm.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	—
17	Jakabffy Pál	r. k.	1879	Ungvár Ungm.	2	3	3	3	4	3	3	2	2	2	—
18	Kovács Géza	ág.ev.	1877	Nyiregyháza	2	3	3	3	4	3	1	2	1	2	1
19	Klein Lajos	izr.	1877	Ibrony Szabm.	2	2	3	2	3	3	2	2	3	2	—
20	Laskay Endre	ref.	1879	Halász Szabm.	2	4	3	3	3	3	4	2	3	2	—
21	Lefkovics Jenő	izr.	1879	Hugyaj Szabm.	1	3	3	1	3	2	3	2	1	1	3
22	Markovics Albin	r. k.	1877	Egerbegy M.Tord.	3	4	4	3	3	3	3	2	2	2	2
23	Máté Károly	ág.ev.	1876	Kölcse Szatmárm.	2	3	3	2	2	2	3	2	2	1	—
24	Mikecz Miklós	ref.	1878	F.-Litke Szabm.	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	—
25	Molitorisz József	ág.ev.	1877	Nyiregyháza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—
26	Nagy Dezső	ref.	1878	„	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—
27	Palicz Mihály	ág.ev.	1879	„	1	3	1	1	3	1	3	2	3	2	2
28	Pavlovits Károly	izr.	1879	„	1	3	2	2	2	2	1	2	3	1	1
29	Pollatsek Jenő	izr.	1879	„	1	2	3	2	3	2	2	2	3	1	—
30	Rosenberg József	izr.	1878	Buly Szabm.	1	4	4	3	4	3	4	2	3	2	—
31	Rosenthál Manó	izr.	1878	Nyiregyháza	2	4	3	3	3	3	3	2	3	2	—
32	Ruzsa Endre	ág.ev.	1879	Nyiregyháza	1	3	4	3	4	4	4	2	3	2	—
33	Schall István	r. k.	1879	H.NémetAbaujm.	3	3	3	3	3	3	3	2	1	1	2
34	Schwarcz Márton	izr.	1880	Derzs Szabm.	4	4	4	4	4	3	3	2	3	2	—
35	Sera Gyula	r. k.	1878	Balsafő Szabm.	3	3	3	3	3	3	2	2	1	2	3
36	Sipos Lajos	r. k.	1877	Nyiregyháza	1	2	3	2	2	1	2	2	2	1	—
37	Somogyi Mihály	ref.	1877	Sz.-Hid Biharm.	1	2	2	2	3	2	2	2	3	1	—
38	Schreiber Felix	izr.	1878	Galszécs Zempm.	1	1	3	1	2	2	2	2	2	1	3
39	Szeloczky G. ism.	r. k.	1878	Rakamaz Szabm.	2	2	3	1	3	2	2	2	1	1	2

Sorszám	A tanuló Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	osztályzata Vallásból	Magyarból	Latinból	Földrajzból	Számtanból	Rajz. mértanból	Szépirásból	Énekből	Tornából	Magaviselet	Szabadkézi rajz
40	Szikszay Miklós	ref.	1879	Buly, Szabm.	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	—
41	Szitha Sándor	ref.	1879	Kemecse, Szabm.	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1	—
42	Trajtler Zoltán	ág. e.	1879	Nyiregyháza	1	2	2	2	2	2	3	2	3	1	—
43	Ungár Béla	izr.	1879	Nyiregyháza	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1	2
44	Valkó János	ág. e.	1877	Gölnicz, Szepesm.	3	3	3	3	4	3	2	2	1	2	—
45	Várallyai Ferencz	r. k.	1878	Balsatanya, Szab.	3	3	3	2	2	3	3	2	3	2	3
46	Wirthschafter H.	izr.	1879	Bécs, Austria	2	3	4	3	3	3	3	2	3	1	—
	Magántanulók:														
1	Ackersmann N.	izr.	1878	K.-Várda, Szabm.	1	1	2	2	2	3					
2	Fieder Géza	izr.	1878	Varanó, Zemplm.	1	4	4	2	3	3					
3	FriedmannBernát	izr.	1879	K.-Báka, Szabm.	1	2	1	2	3	2					
4	Friedmann Ernő	izr.	1878	„ „	1	3	3	3	3	3					
5	Grosz Ferencz	izr.	1879	Ny.Bakta, Szabm.	1	3	3	3	2	3					
6	Grosz Sándor	izr.	1880	Gáva, Szabm.	1	3	3	3	2	3					
7	Hartstein Ernő	izr.	1879	Napkor, Szabm.	1	1	1	2	2	2					
8	Kubacska Pál	ág. e.	1867	Nyiregyháza Szm.	1	2	2	1	2	2					
9	Rochlitz Béla	izr.	1879	K.-Báka, Szabm.	1	3	3	2	3	3					
10	Streich Vilmos	izr.	1880	Kőpomba, Zemp.	1	4	4	3	3	3					
11	Weisz Jenő	izr.	1879	K.-Várda, Szabm.	1	3	2	2	1	2					

Kiléptek az első harmad végével: Horsetzky Gyula izr. (1878) Kassa, Abaujm. Horsetzky Lajos izr. (1879) Kassa, Abaujm.

Összesen 58.

Harmadik osztály.

Sorszám	A tanuló Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	osztályzata Vallásból	Magyarból	Latinból	Németből	Történelem	Számtanból	R. mértanból	Term. földr.	Énekből	Tornából	Magaviselet	Szabadk. rajz
1	Balla Béla	r. k.	1877	Ny.-Bakta Szabm.	2	2	3	3	2	3	2	3	2	2	1	—
2	Bermann Gy.	izr.	1878	Nyiregyháza	3	2	3	3	4	3	3	3	2	3	1	—
3	Bégányi Ferencz	ref.	1878	„	2	1	2	3	2	2	2	2	2	1	1	—
4	Csapkai Géza	r. k.	1878	„	3	3	4	3	3	3	3	3	1	1	2	1
5	Csillag Sándor	izr.	1877	Ny.Lugos Szabm.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	2
6	Eötvös Pál	r. k.	1878	Pécs Baranya	3	3	3	3	3	2	4	3	2	3	2	—
7	Fejér Gábor	izr.	1877	Tokaj Zempm.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	—
8	Ferentzy István	r. k,	1876	Karász Szabm.	2	3	3	3	2	3	3	3	2	3	1	—
9	Filkor Márton	r. k.	1877	Ny.-Bátor Szabm.	2	2	2	3	2	2	1	2	2	3	1	—
10	Geiger József	izr.	1878	Karczag J.-N.-K.	2	2	2	2	2	3	2	2	3	3	1	—
11	Gyurcsány Fer.	ág. e.	1878	Nyiregyháza	3	3	3	3	3	3	2	3	1	3	2	—
12	Hechter Lajos	r. k.	1878	Tokaj, Zemplm.	1	2	3	3	2	2	3	3	1	2	2	—
13	Herr Zsigmond	ref.	1875	Nyiregyháza	1	2	2	1	3	3	1	3	1	2	2	1
14	Herskovits Fer.	izr.	1877	Apafalu Biharm.	2	3	3	2	2	2	3	3	3	2	2	3
15	Horn Jenő	izr.	1878	Nyiregyháza	1	2	2	3	3	2	3	2	3	3	2	—
16	Horváth L.	ág. e.	1877	„	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	—
17	Jéger Zoltán	ág. e.	1877	„	2	2	2	3	1	2	2	2	2	2	1	—
18	Juhász Sándor	ref.	1878	„	1	1	1	1	2	2	2	1	1	2	1	—
19	Kelemen Gábor	r. k.	1875	Kemecse Szabm.	2	2	2	2	2	1	1	1	2	1	1	—
20	Kerekes István	r. k.	1878	Nyiregyháza	1	2	2	3	3	2	2	3	2	1	1	—
21	Klár Béla	izr.	1878	Téth Szabm.	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	2	—
22	Klein Lajos	izr.	1878	Nyiregyháza	1	3	3	2	2	2	2	3	3	3	2	—
23	Kokorgyák Gy.	g. k.	1877	K.-Várda Szabm.	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	—
24	Kovács Pál ism.	ág. e.	1877	Nyiregyháza	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1	—
25	Lukrics Károly	r. k.	1878	„	1	2	2	2	2	1	2	1	2	1	2	—
26	Margitta Viktor	g. k.	1879	„	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	—
27	Márki Mihály	ref.	1878	Thass Szabm.	2	1	2	2	2	2	3	3	1	2	1	—
28	Martinyi László	ág. e.	1877	Nyiregyháza	1	1	2	2	2	1	1	2	fm	2	1	—
29	Nádassy Gy.	ág. e.	1877	„	3	2	2	3	2	2	3	3	2	2	2	—
30	Okolicsányi Zolt.	r. k.	1878	„	1	2	3	3	2	3	3	3	2	3	2	—
31	Oláh Dezső	ref.	1879	K.-Várda Szabm.	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	2	3
32	Ostermann Ernő	ág. e.	1878	Rank Abaujm.	1	2	2	1	2	1	1	1	2	2	1	1
33	Pál Károly	ág. e.	1875	Monor Pestm.	3	3	3	4	3	3	2	3	2	1	1	—
34	Repeczky Aladár	ref.	1878	Oros Szabm.	3	3	3	3	2	3	3	3	fm	3	2	—
35	Spiegel Sándor	izr.	1876	Nyiregyháza	2	2	3	3	3	2	2	2	2	1	2	2
36	Stark Antal	izr.	1876	Dormánd Hevm.	2	2	3	3	2	3	3	3	3	3	1	—
37	Sulyok Kálmáu	r. k.	1879	Tokaj Zemplm	2	2	3	2	3	1	3	2	2	3	2	—

Sorszám	A tanuló Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	osztályzata Vallásból	Magyarból	Latinból	Németből	Történelem.	Számtanból	Rajz. mérttan	Term. földr	Énekből	Tornázásból	Magaviselet	Szabadk. rajz
38	Szabó Béla	r. k.	1876	M.-Tur J.N.K.Sz.	1	1	2	3	2	3	3	3	3	1	1	1
39	Szabó Miklós	ref.	1877	Nyiregyháza	1	2	1	2	3	2	2	3	fm	2	1	2
40	Szametz Ferencz	izr.	1878	„	1	3	2	3	1	3	2	2	3	1	1	2
41	Szamuely I. ism.	izr.	1876	„	2	3	3	3	2	2	3	3	—	2	1	—
42	Szarvadi Mihály	r. k.	1876	„	1	3	3	3	2	2	2	3	2	2	1	—
43	Szatke Ferencz	r. k.	1878	„	2	2	2	3	3	3	2	2	1	1	1	1
44	Ujlaky Gyula	ref.	1876	Rohod Szabm.	3	3	3	4	3	3	3	3	2	2	1	—
	Magántanulók:															
1	Gaal Lajos	izr.	1878	Ungvár	1	2	2	1	1	2	1	3				
2	Grosz Arthur	izr.	1879	Gelse Szabm.	2	3	3	2	1	2	3	1				
3	Kerekes Tibor	ref.	1877	Munkács Beregm.	2	3	4	3	1	2	2	3				
4	Rochlitz Ignácz	izr.	1878	Mogyorós	v	i	zs	gá	t	ne	m	te	tt			
5	Szabó Béla	ref.	1872	Nyiregyháza	3	3	3	3	2	2	3	3				
6	Schwarcz Pál	izr.	1879	Ny.-Bátor Szabm.	1	1	2	1	1	2	2	2				
7	Weisz Izidor	izr.	1878	B.Udvari Biharm.	1	2	1	1	1	2	1	1				

Összesen 51.

Negyedik osztály.

Sorszám	A tanuló Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	osztályzata Vallásból	Magyarból	Latinból	Németből	Történetből	Mennyiségt.	Rajz. mértan	Természetr.	Énekből	Szab kézi rajz	Gyorirásból	Tornázásból	Magaviselet
1	Babéj László	ág. e.	1876	Nyiregyháza	3	3	3	3	3	3	1	3	2	1	—	2	2
2	Bacsó Bertalan	r. k.	1877	Ramocsaháza, Sz.	2	2	3	3	2	3	3	2	—	—	—	3	2
3	Baruch Jenő	izr.	1877	Nyiregyháza	1	1	3	3	2	2	2	3	3	2	—	1	2
4	Batta Elek	ref.	1876	Thuzsér, Szabm.	1	3	3	3	3	2	2	3	2	—	—	1	2
5	Berti László	r. k.	1875	Budapest	1	2	3	3	2	3	2	2	2	—	—	1	2
6	Birta József	ref.	1877	Eőr, Szabolcsm.	2	2	3	3	3	3	2	1	2	—	—	1	2
7	Bodó Ernő	r. k.	1878	N.-Kálló, Szabm.	3	3	3	3	3	3	4	2	2	—	—	2	2
8	Bohus Gusztáv	ág. e.	1876	Béla, Szepesm.	3	2	3	2	3	2	1	2	3	1	2	2	1
9	Boldizsár Zoltán	ref.	1876	Ny.-Bátor, Szab.	3	3	3	3	2	3	2	2	2	—	—	1	1
10	Bottó Milán	ág. e.	1877	N.-Őcze, Gömör.	1	1	1	2	1	3	2	2	1	—	2	1	2
11	Burger Mór	izr.	1875	Buly, Szabolcsm.	2	3	3	3	3	3	3	2	-	—	—	3	2
12	Dániel Sándor	ág. e.	1876	Nyiregyháza	2	2	3	3	2	2	2	3	2	—	2	2	1
13	Deák János	ref.	1875	„	3	3	3	3	4	3	2	2	2	—	2	2	2
14	Dietz Sándor	ág. e.	1877	„	3	2	3	4	3	3	1	3	3	—	—	2	2
15	Fränkl Henrik	izr.	1876	„	1	2	3	2	2	1	3	2	2	—	1	2	2
16	Furman Lajos	ref.	1875	„	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1
17	Gara Zoltán	izr.	1877	„	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1
18	Géczy Géza	r. k.	1877	„	1	1	3	3	2	2	2	3	2	—	—	1	2
19	Grosz Jenő	izr.	1878	Kisvárda, Szabm.	2	2	3	2	2	2	3	3	3	—	—	3	2
20	Guttman Mihály	izr.	1877	Tokaj, Zempm.	2	2	2	2	3	2	3	3	2	—	—	1	2
21	Haissinger Viktor	ág. e.	1875	Nyiregyháza	2	2	3	2	2	3	2	2	—	1	—	2	1
22	Heuman Endre	izr.	1877	„	1	1	2	1	1	1	1	1	—	—	1	2	2
23	Horovitz Ernő	izr.	1877	„	3	3	3	4	4	3	2	2	2	2	—	1	2
24	Husz Ottó	ág. e.	1876	Felka, Szepesm.	3	3	4	2	4	4	4	3	2	-	—	3	1
25	Imre János	ref.	1878	Nyiregyháza	1	1	1	2	1	2	2	1	1	1	—	2	1
26	Jakab Mihály	ág. e.	1876	„	1	1	1	1	1	1	1	1	—	-	—	1	1
27	Katona Miklós	ref.	1878	Balkány, Szabm.	2	3	3	3	2	3	3	3	—	—	—	3	2
28	Katz Mór	izr.	1877	Nyiregyháza	2	3	4	3	3	2	3	3	3	—	—	3	2
29	Kálnay László	ref.	1876	„	3	2	2	3	3	3	3	2	—	—	—	3	2
30	Kollár Pál	r. k.	1875	„	1	1	2	2	3	3	1	1	2	—	1	1	1
31	Kovács Jenő	r. k.	1877	Kisvárda, Szabm.	2	3	3	3	3	2	3	2	3	3	—	3	3
32	Krecsáh Lajos	ág. e.	1876	Nyiregyháza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1
33	Kubassy Sándor	ág. e.	1876	„	3	2	3	3	2	2	3	2	2	—	—	—	2
34	Lengyel Antal	r. k.	1876	Demecser, Szab.	1	1	2	3	2	3	3	2	2	—	—	2	1
35	Lenkei Árpád	r. k.	1877	M.-Sziget, Márm.	3	3	4	3	3	3	2	2	2	3	—	2	2
36	Lenkei Géza	r. k.	1875	„	2	3	3	3	3	1	1	2	1	1	1	2	2
37	Liszkay Sándor	ref.	1875	Veresmart, Szab.	4	4	4	4	4	4	4	3	3	—	—	3	2
38	Lorünzer Herman	r. k.	1876	Aussee, Steier o.	1	3	3	2	1	3	1	2	3	1	—	2	2
39	Marsalkó Gyula	r. k.	1875	Nyiregyháza	3	4	4	3	3	3	3	3	3	—	—	2	2
40	Milotay Gábor	ref.	1877	Ny.-Bátor, Szab.	3	2	3	3	3	3	2	2	2	-	—	2	1

Hatodik osztály.

A tanuló				osztályzata									
Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	Vallástanból	Magyarból	Latinból	Görögből	Németből	Történetből	Mennyiségt.	Természetr.	Tornászat	Magaviselet
Csehy Árpád	r. k.	1875	Gattája, Temesm.	1	3	3	2	2	3	3	1	2	2
Czapáry Bertalan	r. k.	1874	Perb, Zemplm.	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2
Eötvös Dezső	r. k.	1874	Pécs, Baranyam.	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2
Gara Miklós	izr.	1875	Nyiregyháza.	1	3	3	3	3	3	2	2	1	2
Guttmann Dávid	izr.	1876	Tokaj, Zemplém.	2	3	3	3	2	2	3	3	2	2
Holis János	g. k.	1873	Ny.-Gebe, Szatm.	1	2	3	3	3	1	3	2	1	2
Jármy Ödön	ref.	1875	Laskod, Szabm.	3	2	3	2	2	3	3	2	2	2
Molnár Sándor	ág. e.	1874	Nyiregyháza.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Oltványi Ödön	ág. e.	1874	„	2	2	3	3	3	2	3	2	1	2
Payer Géza	ág. e.	1873	Felka, Szepesm.	1	2	3	2	1	1	2	2	1	2
Rézler Kornél	r. k.	1875	K.-Várda, Szabm.	2	2	2	3	3	1	3	1	fm	2
Magántanuló:													
Ormos László	ref.	1874	Berczel, Szabm.	2	2	3	3	3	3	3	2	—	—

Meghalt Korányi Gyula r. k. (1876) Nyiregyháza.

Összesen 13.

Hetedik osztály.

Sorszám	A tanuló				osztályzata									
	Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	Vallásból	Magyarból	Latinból	Görögből	Németből	Földrajzból	Mennyiségt.	Természett.	Tornászatb.	Gyorsirásból
1	Éger Jenő	izr.	1875	Nyiregyháza	vizs	gá-	4	lat	lan	m	ara	dt	1	—
2	Feldheim Ferencz	izr.	1873	Kemecse, Szabm	1	2	2	2	2	1	2	2	2	—
3	Friedlieber Mór	izr.	1875	Nyiregyháza	1	2	2	1	1	1	1	1	2	—
4	Gergelyffy Fer.	r. k.	1873	M.-Pócs, Szabm.	1	2	3	3	3	2	3	3	1	—
5	Goldmann József	izr.	1873	Nyiregyháza	2	3	4	4	3	3	3	3	3	—
6	Herskovics Dezső	izr.	1873	Piskola, Biharm.	2	3	2	2	2	3	3	3	1	—
7	Kain Soma	izr.	1873	Ibrány, Szabm.	2	3	3	3	3	2	3	3	3	—
8	Keresztessy Gyula	r. k.	1875	Királyt. Szabm.	2	1	2	3	2	2	2	2	1	—
9	Kis Árpád	ág. e.	1874	Budapest	2	3	3	3	3	2	3	2	2	—
10	Korniss Béla ism.	r. k.	1872	Sósvár, Ugocsam.	2	3	3	3	3	2	4	3	1	—
11	König Andor ism.	r. k.	1874	N.-Károly, Szatm.	2	2	2	2	2	3	3	3	1	—
12	Kubassy Béla	ág. e.	1874	Nyiregyháza	1	1	1	1	2	1	1	1	—	—
13	Maár Mihály	ág. e.	1874	Nyiregyháza	2	2	3	3	2	1	3	3	—	—
14	Mann György	r. k.	1874	Tolna, Tolnam.	2	2	3	3	2	3	3	2	1	—
15	Mezőssy László	ref.	1873	Tolcsva, Zemplm,	3	2	3	3	3	3	3	3	1	—
16	Mráz Endre	ág. e.	1874	Nyiregyháza	1	1	1	1	2	1	1	1	1	—
17	Paulay Jenő	ref.	1874	Tokaj, Zemplm.	3	3	4	3	3	4	3	3	3	—
18	Pazár István	ág. e.	1875	Nyiregyháza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
19	Pollatsek Rezsö	izr.	1874	Nyiregyháza	2	2	2	3	2	1	1	1	1	—
20	Szarka Sándor	ref.	1873	Teglás, Hajdum.	3	3	3	3	2	3	4	3	1	—
21	Szikszay András	ref.	1874	N.-Kálló, Szabm.	1	2	2	3	3	2	3	3	1	—
22	Szoboszlay Zolt.	ref.	1874	Ujfejértó, Szabm.	1	4	3	2	2	3	3	3	1	—
23	Tinschmidt Márt.	ág. e.	1872	Rokusz, Szepesm.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
24	Weisz Áron.	izr.	1874	Józsa, Hajdum,	2	2	3	3	3	2	3	3	3	—
	Magántanulók:													
1	Őrgróf Csáky Pallavicini Arthur	r. k.	1875	Budapest	1	1	1	1	1	1	1	1		
2	Őrgróf Csáky Pallavicini Roger	r. k.	1874	Zagráb, Horvátor.	1	1	1	1	1	1	1	1		
3	Kállay Gusztáv	r. k.	1873	Vácz, PestP.Solt.	—	—	3	3	2	—	3	—		

Nyolczadik osztály.

Sorszám	A tanuló Neve	Vallása	Születési éve	Születéshelye	osztályzata Vallásból	Magyarból	Latinból	Görögből	Németből	Történetből	Mennyiségt.	Természett.	Bölcsészetb.	Tornázás	Magaviselet	Gyorsírás
1	Adamovits Andr.	ág. e.	1872	Nyiregyháza.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	Bajdik György	ág. e.	1871	"	2	1	2	2	3	1	3	2	1	2	1	—
3	Csillag Jakab	izr.	1871	Bököny, Szabm.	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	—
4	Dietz Miklós	ág. e.	1873	Nyiregyháza.	1	3	3	3	3	2	2	2	1	1	1	2
5	Grósz Sándor	izr.	1874	M.-Szalka, Szatm.	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	2
6	Gruden Dezső	r. k.	1872	Nyiregyháza.	1	2	2	1	2	1	3	2	2	1	1	—
7	Heuman Jenő	izr.	1874	"	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	—
8	Leitner Mihály	izr.	1864	Sámson, Hajdum.	1	1	1	1	1	2	3	3	2	—	1	—
9	Merle Miksa	izr.	1873	Nyiregyháza.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	—
10	Negró Sándor	ág. e.	1873	Pereszeg, Soprm.	2	3	3	3	3	2	3	3	3	1	1	—
11	Pazár Béla	ág. e.	1874	Nyíregyháza.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1
12	Rézler Jenő	r. k.	1874	K.-Várda. Szabm.	1	1	1	1	1	2	2	2	1	—	1	—
13	Zimmermann K,	ág. e.	1872	F. Kemencze Abm.	2	2	2	2	2	1	2	1	1	2	1	2

Kilépett Döme Gyula r. k. (1870) Zala-Egerszeg, Zalam.

Összesen 14.

XI.

Statisztikai adatok. — A fögymnasiumi tanulók

a) száma, vallása, anyanyelv, nyelvismeret szerint.

Osztály	Beiratott: nyilvános	magán	összesen	Vizsgálatott tett: nyilvános	magán	összesen	Év közben kilépett: nyilvános	magán	Vizsgálatott nem tett: nyilvános	magán	A vizsgálatott tett tett tanulók közül: haladó	ismétlő	A vizsgálatott tett tanulók közül: vallásra: ág. ev.	ev. ref.	r. kath.	gör. kath.	izraelita	összesen	anyanyelvre: magyar	német	tót	nyelvismeretre: csakis magyarral beszél	hányan tudnak magyarul
I.	62	15	77	57	12	69	5	—	—	3	62	7	14	12	11	2	30	—	65	4	—	65	69
II.	48	11	59	46	11	57	2	—	—	—	56	1	11	8	9	—	29	—	55	1	1	55	57
III.	44	7	51	44	6	50	—	—	—	1	47	3	8	10	14	2	16	—	50	—	—	34	50
IV.	64	9	73	61	8	69	3	—	—	2	68	1	21	15	14	—	19	—	64	5	—	35	69
V.	25	—	25	25	—	25	—	—	—	—	25	—	5	5	4	—	11	—	23	2	—	17	25
VI.	12	1	13	11	1	12	—	—	—	—	12	—	3	2	4	1	2	—	11	1	—	9	12
VII.	24	3	27	23	3	26	—	—	1	—	24	2	6	5	8	—	7	—	25	1	—	9	26
VIII.	14	—	14	13	—	13	1	—	—	—	13	—	6	—	2	—	5	—	13	—	—	2	13
Összesen	293	46	339	280	41	321	11	—	1	6	307	14	74	57	66	5	119	321	306	14	1	226	321

b) A vizsgálatot tett nyilvános és magántanulók szülei polgári állásra nézve:

Osztály	A tanulók szülei közt polgári állásra nézve volt: Őstermelő: önálló: nagybirtokos és bérlő	Őstermelő: önálló: kisbirtokos és bérlő	Őstermelő: alkalmazott	Iparos: önálló: n.-iparos	Iparos: önálló: kisiparos	Iparos: alkalmazott	Keresk. vállalk.: önálló: n.-keresk.	Keresk. vállalk.: önálló: kiskereskedő szatócs	Keresk. vállalk.: alkalmazott	Tisztviselő: állami, hatósági	Tisztviselő: magán- és társulati	Katona	Értelmiségi	Személyes szolgálatot tevő	Magánzó	Összesen
I.	2	2	7	—	22	1	2	14	—	6	2	—	10	—	1	69
II.	—	12	—	—	21	—	—	—	—	10	4	1	7	2	—	57
III.	2	6	1	1	8	—	—	8	—	10	5	—	7	1	1	50
IV.	—	10	1	—	15	—	—	11	—	7	—	—	23	1	1	69
V.	3	7	—	—	2	—	—	3	—	4	1	—	5	—	—	25
VI.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	2	1	—	5	1	—	12
VII.	2	6	3	—	—	—	—	7	—	3	1	—	4	—	—	26
VIII.	—	3	—	—	4	—	—	—	—	2	1	—	3	—	—	13
Összesen	10	47	12	1	72	1	2	44	—	44	15	1	64	5	3	321

c) A vizsgálatot tett nyilvános és magántanulók életkora a tanév végén:

Osztály	A tanulók életkora a tanév végén: 9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	több	Összesen
	életévét betöltötte														
I.	—	11	18	22	14	4	—	—	—	—	—	—	—	—	69
II.	—	—	2	27	19	6	2	—	—	—	—	—	—	1	57
III.	—	—	2	15	20	7	4	1	—	—	1	—	—	—	50
IV.	—	—	—	7	28	21	11	2	—	—	—	—	—	—	69
V.	—	—	—	—	—	8	9	5	3	—	—	—	—	—	25
VI.	—	—	—	—	—	—	1	4	5	2	—	—	—	—	12
VII.	—	—	—	—	—	—	1	11	6	7	1	—	—	—	26
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	3	2	1	—	13
Összesen	—	11	22	71	81	46	28	23	18	12	5	2	1	1	321

) A tanulók illetősége, egészségi állapota, magaviselete, a fegyelmi esetek száma és mulasztása.

Osztály	A tanulók illetősége: helybeli	megyebeli	más megyebeli	más államlbeli: ausztriai	más államlbeli: stiriai	A tanulók egészségi állapota, betegségi eset: nem járványos: könnyü	nem járványos: súlyos	járványos	meghalt	A tanulók magaviselete, hány tanuló kapott jegyet? jó	szabály-szerü	kevésbbé szabály-szerü	rossz	A fegyelmi esetek száma: igazgatói megrovás ban részesült	tanárkari megrovásban részesült	tanács folytán eltávozott	kizáratott	A tanulók mulasztása: igazolt óraszám	igazolatlan órasz.	hány mul. igazolatlanul	hány nem mulaszt.
I.	28	25	16	—	—	81	4	—	—	34	23	—	—	—	—	—	—	614	12	16	6
II.	18	25	14	—	—	54	4	—	—	28	18	—	—	—	—	—	—	566	—	15	—
III.	34	13	3	—	—	57	3	—	—	27	17	—	—	—	—	—	—	731	21	15	6
IV.	32	21	15	1	—	251	—	—	—	22	37	2	—	1	2	—	—	663	16	17	2
V.	12	8	5	—	—	55	5	—	—	13	12	—	—	—	—	—	—	896	14	2	3
VI.	6	2	4	—	—	7	4	—	1	1	10	—	—	1	—	—	—	322	—	—	—
VII.	11	11	4	—	—	38	2	—	—	11	11	1	—	—	1	—	—	411	20	4	7
VIII.	7	2	4	—	—	25	1	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	195	—	3	—
Összesen	148	107	65	1	—	568	23	—	1	149	128	3	—	2	3	—	—	4398	83	72	24

A tanulásban tett előmenetelről.

Osztály	a) Rendes tantárgyak					b) Rendkívüli tantárgyakat véve				
	minden tantárgyból jeles	minden tantárgyból jó	minden tantárgyból elégséges	egy tantárgyból elégtelen	két tantárgyból elégtelen	több tantárgyból elégtelen	francia nyelv	rendkívüli német	rendkívüli rajz	gyorsírás	Bessenyei-kör tagjainak száma	Dalos-kör tagjainak száma
I.	1	19	26	10	2	11	4	2	9	—	—	—
II.	5	10	24	9	6	3	1	3	15	—	—	—
III.	2	10	31	6	—	1	—	—	13	—	—	—
IV.	5	7	39	12	3	3	2	—	3	15	—	—
V.	2	5	13	3	1	1	—	—	6	7	—	7
VI.	—	1	11	—	—	—	1	—	—	—	7	4
VII.	4	4	13	3	2	—	—	—	—	3	19	11
VIII.	2	5	6	—	—	—	2	—	—	5	11	5
Összesen	21	61	163	43	14	19	10	5	46	30	37	27

Az érettségi vizsgálatról.

Hányan jelentkeztek érettségi vizsgára?	Az írásbelin: hány készítette el minden dolgozatát legalább elégs. eredménnyel?	Az írásbelin: hány utasíttatott az írásbeli alapján ismétlő vizsgálatra?	Hány bocsátattatott szóbelire?	A szóbelin: hány lett jelesen érettet?	A szóbelin: hány jól érettet?	A szóbelin: hány egyszerűen érettet?	A szóbelin: hány utasíttatott javító vizsgára?	A szóbelin: hány utasíttatott ismétlő vizsgára?	Az érettségit végzett ifjak pályaválasztása: pályára készült? theologiai	jogi	bölcsészeti	orvosi	mérnöki	gazdasági	gépészeti	kisebb hivatalnoki	katonai
14	10	—	14	4	1	5	2	2	1	3	3	1	1	2	1	1	1

XII

Figyelmeztetés a jövő tanévre.

A jövő 1891/92-dik iskolai évre a beiratások szeptember hó első három napján eszközöltetnek. Ugyanekkor tartatnak a felvételi és javitó vizsgák. A főgymnasium első osztályába az 1883. évi XXX. t. cz. 10. §-a értelmében csak oly növendékek vétetnek fel, kik életök kilenczedik évét már betöltötték és vagy arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát jó sikerrel végezték, nyilvános népiskolától nyert bizonyitványt mutatnak elő, vagy felvételi vizsgálaton igazolják, hogy hasonló mértékü képzettséggel bírnak. A felvételkor tartozik a tanuló felmutatni születési bizonyitványát, továbbá orvosi bizonyitványt arról, hogy mikor volt utolszor beoltva s mily eredménynyel. (Rendtartás 5. §.)

A főgymnasium egyik osztályából a következő felsőbb osztályba csak az a tanuló léphet, ki az elvégzett osztály rendes tantárgyaiból legalább is elégséges osztályzatot kapott. (Rendtartás 6. §.)

Azok a tanulók, kik reáliskolából vagy polgári iskolából a gymnasiumba akarnak átjönni, kötelesek felvételi vizsgálatot tenni. E vizsgálat az elhagyott és ujonnan választott iskola tantervei között mutatkozó lényeges különbözetre terjed ki. (Rendtartás 6. §.)

A gymnasium V. osztályába belépő tanuló szülője, illetőleg gyámja köteles kijelenteni, vajjon fia, illetőleg gyámoltja az 1890. évi XXX. t. cz. értelmében a görög nyelvet, avagy az idézett törvényczikk által meghatározott más tantárgyakat fogja-e tanulni. (Rendtartás 7. §.)

Minden tanuló a felvételre személyesen és *rendszerint atyja, anyja vagy gyámja* kiséretében tartozik az igazgatónál jelentkezni. Azok a szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekük vagy gyámfiok felvételekor alkalmas helyettest tartoznak bejelenteni, kire a házi felügyelet és nevelés tekintetében kötelességüket és jogukat átruházzák,

hogy a gondviselésére bizott tanuló felől az igazgató vagy osztályfőnök értesitését elfogadhassa. A szülők és gyámok e részben minden változtatást személyesen vagy irásban tartoznak bejelenteni az igazgatónál. (Rendtartás 12. §.)

Oly tanulóknak, kik egy kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet és a kiket a tanári testület képeseknek tart arra, hogy a szünidő alatt önszorgalmukból pótolhatják mulasztásukat, megadhatja a jogot, hogy a jövő iskolai év kezdetén javitó vizsgálatot tehessenek. Ezen javitó vizsgálat, ha a tanuló a kitűzött időben jelenik meg arra, dijtalan.

Azok a tanulók, a kik két kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet, az igazgató utján csak fontos okok alapján folyamodhatnak javitó vizsgálatra való engedélyért mélt. és főtiszt. Zelenka Pál püspök úrhoz. (Rendt. 41. §.) E tárgyu folyamodások julius hó 15-ig az intézet igazgatójához nyujtandók be.

A felvételnél minden tanuló 2 frt felvételi dijat fizet, mely dijnak fizetése alól senki sem menthető fel. Fizet továbbá minden tanuló a gymn. alapra 1 forintot

A tandij 24 frt. Ez összeg két részben és pedig felerésze a beiratáskor, másik felerésze február hó elsején előre fizetendő. Az igazgatónak nincs joga fizetési halasztást engedélyezni.

Azon tanulók, kik magukat részben vagy egészben a tandij fizetése alól felmentetni óhajtják, tandijmentességüket kérelmező folyamodványaikat kellően felszerelve a főgymnasium kormányzó tanácsához czimezve augusztus hó 15-ig a főgymnasium igazgatójához nyujtsák be Később beadott folyamodások tekintetbe nem vétetnek

A magántanulók 40 frt vizsgálati dijat fizetnek s ezen felül a gymn. alapra 10 frtot. A tíz forint a beiratás alkalmával előre fizetendő A magántanulók ezenfelül vallástani vizsgálati dijat is fizetnek a vallástanároknak, és pedig a keresztyén tanulók 3—3 frtot, az izraeliták 5 forintot.

A tápintézet szeptember hó 1-én nyilik meg. A tápintézetbe vallásfelekezeti különbség nélkül vétetnek fel a tanulók.

A tisztességes ebéd és vacsora dija egész évre 50 forint, mely összeget a tanuló két részben előre tartozik befizetni.

Megyei Levéltár
Nyíregyháza
1187.